Íå ïàê³äàéöå æ ìîâû íàøàé áåëàðóñêàé, êàá íå ¢ì¸ðë³!
ÔÐÀÍÖ²ØÀÊ ÁÀÃÓØÝÂ²×

Ç Âÿë³êàäíåì, øàíî¢íûÿ áåëàðóñû!

90 ãàäî¢ Õâåäàðó Íþíüêó

Õâåäàð ßêóáàâ³÷ ÍÞÍÜÊÀ (íàð. 6 êðàñàâ³êà 1928, â. Àëåøàâ³÷û, ãì³íà Êàìåíêà, Ã àðäàçåíñê³ ïàâåò, Áåëàñòîöêàå âàÿâîñêòâà, ÏÎëüø÷à, öÿïåð Ìàñòî¢ñê³ ðà¸í Áåëàðóñ³) - áåëàðóñê³ ãðàìàäñêàâêëüòóðíû äçåÿ÷ ó Ëåòóâå. Ñòàðøûíÿ Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé êóëüòóðû ¢ Ëåòóâå (4.2.1989 - 29.9.2014).

Áû¢ äðóã³ì ïàñëÿ ñÿñòðû äç³ö¸ì ó áåäíâàé ñÿëÿíêàé ñÿì'³ (2,5 ãåêòàðû çÿìë³). Àòðûìà¢øû ¢ Ìàñòàõ çÿìëþ ³ ëåñ äà ìÿñöîâàãà çåìëå¢ëàäàëüí³êà, ÿãîíû áàòüêà ßóá çáóäàâà¢ òàì äîì ç êðàìàé òêàí³íû ³ õàð÷âàííÿ. Ó 1936 ãîäçå ïðàç ïåðàøëî ìÿñöîâàãà ôàáðûêàíòà ñÿì'ÿ ïåðàåõîäçå ïà êâàòýðó ¢ Ø÷ó÷ûí, äçå áàòüêà íàëàäç³¢ ãóðòàâû çáûò ñøûòêà¢ ó øêîëû.

Ç ïðûíîäàì íåì'ÿ ó 1941 ãîäçå áàòüêà íàíÿ¢ Õâåäàðó íàñòà¢í³êà íÿì'ÿíêàé ìîâû, øòî ïàçûíåé óðàòàâàëà ÿãî áàòüêó äâðàñòðóÿëó. Êàë³ íà áàòüêó çðàá³ë³ äàíñòâ àá âûâåøâàíí³ ÷ûðâîíàãà ñöÿãà, Õâåäàð ïàòëó÷û¢ ïà-íÿì'ÿòíûì. Ñòàòóò áóäó÷àé ÂÍÓ õòî áóäçå ïðàöàâàöü íåïàñðÿäíà ¢ ñòðóêòóðû ¢í³âåðñ³òýòà. Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû ñïåöûô³, à çàòûì íåïàñðÿäíà ê³ðà¢í³öòâû íåïàñðÿäíà ê³ðà¢í³òóâ ¢í³âåðñ³òýòà. Äëÿ òàãî, êàá ÿíî ïðûñòóï³ëà äà äçåéſàñö³, ìû ìóñ³ çàöâåðäç³öü êàíâûäàòóðó ðÿêòàðà. Ðàäà ÒÀÌ àäç³íàãàëîñíà ïðûíÿëà ðàøýííå ðÿêàì³çàöûþ ïðàöó ïàäðûõòî¢÷àãà àäáçÿëåííÿ.

Óëàä Ãðûíå¢ñê³, Áåëàðóñêàå Ðàäû, Ðàöûÿ. (Ïðàöÿã òýìû íà ñòàðîíû 2.)

Ó Ìåíñêó çàðýã³ñòðàâàíû áåëàðóñêàìî¢íû ¢í³âåðñ³òýò

Ó Áåëàðóñ³ ¢ ÿêàñö³ þðûâû÷íàé àñîáû çàðýã³ñòðàâàíû ïðûâàòíû ¢í³âåðñ³òýò ³ìÿ Í³ëà Ã³ëåâ³÷à. Ïðà ãýòà ïàâåäàì³ëà ñòàðøûíÿ Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû ³ìÿ Ôðàíö³øê Ñêàðûíû, äÿ÷óòàò Ïàëàòû Àí³ñ³ì, ÿêàÿ âûñòóï³ëà çàñíàâàëüí³öàé áåëàðóñêàìî¢íàé ÂÍÓ:

- Ìû ìàåì äàêóìåíòû áá ðÿã³ñòðàöûí³ Ïðûâàòíàé óñòàíîâû àäóêàöûí³ “Ó³âåðñ³òýò ³ìÿ Í³ëà Ã³ëåâ³÷à”. Çàñíàâàëüí³êàì âûñòóïàå Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû. Ó³â åðñ³òýò çàðýã³ñòðàâàíû.

ÐÐ:

- Òðýáà çíàéñö³ ô³íàíñàâàííå, ïàìÿøêàííå, íåé÷ì ÷ûíàì íàëàäç³öü ïðàöó ¢í³âåðñ³òýòà. Çàðàç òàê³ÿ ïûòàííí³ ñòàÿöü ïåðàä Òàâàðûñòâàì áåëàðóñêàé ìîâû?

- Áåçó÷î¢íà, àëå ÿíû ñòàÿöü íå òîëüê³ ïåðàä Òàâàðûñòâàì áåëàðóñêàé ìîâû, àëå ÿíû ¢æî ñòàÿöü ³ ïåðàä òûì³, õòî áóäçå ïðàöàâàöü íåïàñðÿäíà ¢ ñòðóêòóðû ¢í³âåðñ³òýòà. Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû ñïåöûô³, à çàòûì íåïàñðÿäíà ê³ðà¢í³öòâû íåïàñðÿäíà ê³ðà¢í³òóâ ¢í³âåðñ³òýòà. Ëëàíóåööà ñòâàðûöü òðû ôàêóëüòýòû- ãóì à í³òà-ðíû, ôàêóëüòýòà ô³ëàëîã³³, çà-ìåæíûõ ìî¢ ³ ïåðàêëàäó, à òàêñàìà ôàêóëüòý êóëüòóðà ³ àðãàí³çàòàðû ïëàíóþöü ïà÷àöü ïðàöó ïàäðûõòî¢÷àãà àäáçÿ-ëåííÿ.

Íàâó÷àííà âà ¢í³âåðñ³òýòå, ÿê ³ ¢ ³íøûõ ïðûâàòíûõ ÂÍÓ, ïëàíóåööà çðàá³öü ïëà-

Ìàð'ÿíó Äóêñó - 75

Ìàð'ÿí ÄÓÊÑÀ - áåëàðóñê³ ïðàçà³ê ³ ïàýò.

Íàðàäç³ñÿ 5 êðàñàâ³êà 1943 ãîäà ¢â¸ñöû Êàðàêóëü ïðà÷ûâàçåëüñêàãà ðà¸íà Ìåíñêàé âîáëàñö³ ñÿëÿíñêàé ñÿì'³. Ðàíà ñòðàö¢ áàöüêó. Ó 1958 - 1969 ãã. çàéìà¢ñÿ ¢ Ñâ³ðñê³ì âó÷ûë³ø÷û ìåðàí'çàöû³ ñåëüñêàé ãàñïàäàðê³, çàñò÷øû ÿãî, ïðàöàâàë ðÿäîâûì ³íñïåêòàðàì, ³ ³ïñïåêòàðîì ³ íà÷àëüí³êàì ³íñïåêöûÿ- ðàéîííàãà ³ ãàðàäñêàãà ³íñïåêòàðà. Ó 1969 ãîäçå ñêîí-÷û¢ ô³ëàëàã³÷íû ôàêóëüòýòà Áåëàðóñêàãà äçÿðæà¢íàãà óí³âåðñ³òýòà ³ ïà÷à¢ ïðàöàâàöü íà-ñòà¢í³êàì Ñîëüñêàé ñÿðýéøêîëû (1969-1987).

Íà ñòàðîíêàõ ðÿñïóáë³êàíñêàé ïåðû¸äûê³ âûñòóïàå ç âåðøàì³ ç 1960 ãîäà. Âûäà¢ âåðøàâàíûÿ çáîðí³ê³ "Ñïïàòêàíñêàå" (1967), "Êðîê³" (1972), "Ñòàíöûÿ" (1974), "Ïðûãàðø÷û ñóí³ö" (1976), "Çàáûòûÿ ñëîâû" (1979), "Çíîà ñóíðàö³¢ëåííÿ" (1982), "Òâàÿ ïàðà ñÿ¢áû" (1985), "Çàñíåæàíûÿ ÿãàäû" (1989). À¢òàð êí³ã äëÿ äçÿöåé "Çÿë¸íû âêâàðûó³" (1980) ³ "Ñâ³òàþöü ñîñíû" (1987).

Èà¢ðÿàò Ë³òàðàòóðíàé ïðÿì³ Ñàþçà ³ñüìåíí³êà¢ Áåëàðóñ³ ³ÿ À. Êóëÿøîâà (1990) çà êí³ãó ïàýç³ "Çàñíåæàíûÿ ïåøàäí³" (1989).

Ïåøàÿ êí³ãà ïàýòà - "Ñïàòêàííå" - âûéøëà ç äðóêó ¢ 1967 ã. Ñïàöêàííå ñàïðà¢äû áûëî ïðûíîì, áî àä÷óâàëàñÿ, øòî ¢ ë³òàðàòóðó ïðûéøî¢ íîâû òàëåíâ³òû òâîðöà, ïðûéøëî ñâà³ø øëÿõàì, ðî¢íà, ø÷ûðà, í³êîãà íå ïà¢òàðàþ÷û.

SSê³ÿ ïðàáëåìû ¢çäûìàì àëàäû? Ï³ñà¢, ÿê ³ ³íøûÿ, ïðà ñâåå, ÿø÷ý áë³çêàå äçÿö³íñòâà, ïðà çÿïëþ ³ ÷àëàâåêà íà ¸é, ïðà êàõàííå äû àäç³íîòó, ÿêàÿ ÷àñòà ìÿæóå ç ãýòûì ñâåòêûì ïà÷óöü¸ì. Îîæíà áûëî çà¢âàæûöü, øòî ïàýò âåëü³ ÷óéíû äà ðîäíàé ïðûðîäû, àëå ñâà¸ çàðàïëåííà ¸þ âûêàçâàå íåÿê ñòðûìàíà, âûööàì õî÷à àãëåäçåööà íàâîêàé, ïàðàçâàæàöü. Ðîçäó, ðàçâàæë³âàñöü, çàñÿðîäæàíàñöü - ãýòà ¢æî âûðàçíà àêðýñëåíûÿ ðûñû ðàí-íÿé ïàýç³³ Ìàð'ÿíà Äóêñû.

Ñàìàå ãàëî¢íåå æàäàí-íå ¢ òâîðöû - "ó ÷óæîå ñÿðöà ñëîâà… ïåðàñàäç³öü".

Ñëîâû Ìàð'ÿíà Äóêñû: "ß íàñòîëë³âà ñöåÿðäæàþ, øòî ïàýç³ÿ - ãýòà ñâîåàñàáë³âàÿ ïðîïàâåäçü - ïàë³òû÷íàÿ, ñàöûÿëüíàÿ, ðÿë³ã³éíàÿ, ìàðàëüíàÿ, ýñòýòû÷íàÿ, ïðîïàâåäçü çà¢ñ¸äû ãóìàí³ñòû÷íàÿ ïà ñâà¸é ñóòí³. Ïðîïàâåäçü, äàäçåíàÿ Áîãàì".

Â³ê³ïåäûÿ.

pawet.net

Ïâîýíèêîí ¢ïîâðîñ³íý Ï³ëÃ³ÑÏ³ëÃ³÷â

Ñòàðøèé ïîëèöåéñêèé ñåðæàíò Ïåòð Ïåòðîâ ïîçäðàâëÿåò ñîòðóäíèêîâ ñ Äíåì ïîëèöèè.

- Ïîçäðàâëÿþ âñåõ ñ ïðîôåññèîíàëüíûì ïðàçäíèêîì, - ñêàçàë Ïåòðîâ. - Ïîæåëàíèå ïîëèöèè ïîñòîÿííî ìåíÿåòñÿ, íî îíî âñåãäà îñòàåòñÿ íåèçìåííûì: ýòî ñëóæåíèå ëþäÿì, ñëóæåíèå îáùåñòâó.

Ñòàðøèé ïîëèöåéñêèé ïîæåëàë âñåì ñîòðóäíèêàì ïîëèöèè ìèðíîãî íåáà íàä ãîëîâîé è ñïîêîéíîé ðàáîòû.

Ïîñëå ýòîãî ïîçäðàâëåíèÿ ïðîçâó÷àëè ïåñíè â èñïîëíåíèè ìóçûêàëüíîãî êîëëåêòèâà ïîëèöåéñêèõ.

Ïîñëå ýòîãî ïîçäðàâëåíèÿ ïîëèöåéñêèå ïîçäðàâèëè ñâîèõ êîëëåã ñ ïðàçäíèêîì. Ïîñëå ýòîãî ïîçäðàâëåíèÿ ïîëèöåéñêèå ïîçäðàâèëè ñâîèõ êîëëåã ñ ïðàçäíèêîì.

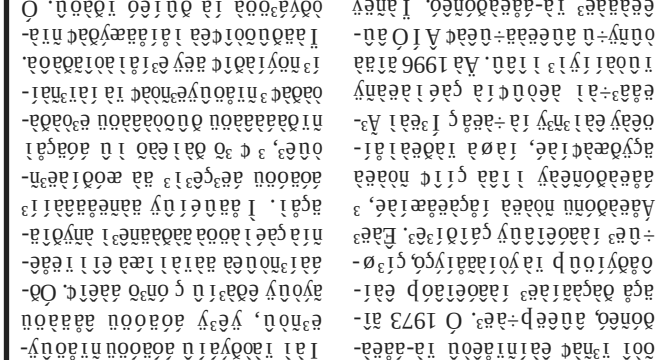

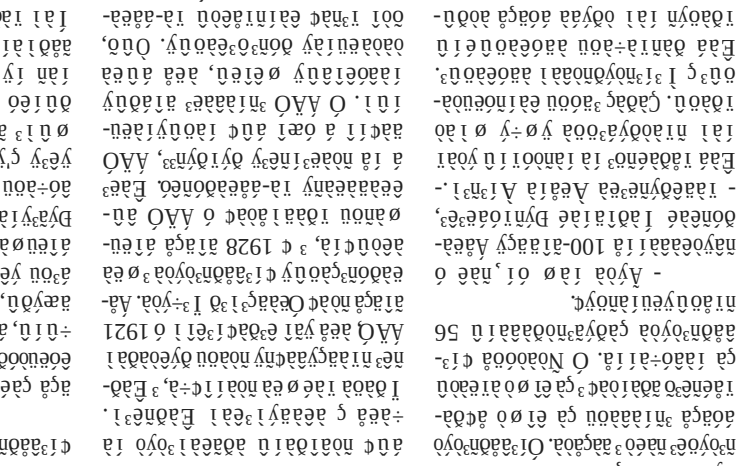

Ï³ëÃ³ÑÏ³ëÃ³÷â

Ïâîýíèêîí ¢ïîâðîñ³íý Ï³ëÃ³ÑÏ³ëÃ³÷â

Ñòàðøèé ïîëèöåéñêèé ñåðæàíò Ïåòð Ïåòðîâ ïîçäðàâëÿåò ñîòðóäíèêîâ ñ Äíåì ïîëèöèè. Ïîæåëàíèå ïîëèöèè ïîñòîÿííî ìåíÿåòñÿ: ýòî ñëóæåíèå ëþäÿì, îáùåñòâó. Ïîëèöèÿ ïîñòîÿííî ïîïîëíÿåòñÿ íîâûìè ëþäüìè, ïîëó÷àþùèìè ïîëèöåéñêîå îáðàçîâàíèå, ïîëèöèÿ ïîñòîÿííî ìåíÿåòñÿ, íî îíà âñåãäà îñòàåòñÿ íåèçìåííîé: ýòî ñëóæåíèå ëþäÿì, îáùåñòâó.

Ñòàðøèé ïîëèöåéñêèé ïîæåëàë âñåì ñîòðóäíèêàì ïîëèöèè ìèðíîãî íåáà íàä ãîëîâîé è ñïîêîéíîé ðàáîòû

Æûâû ïàýò

Ó ïåðàäàïîøí³ äçåíü ñàêàâ³êà ¢ Íÿñâ³æû ñàáðàë³ñÿ ðàçàì àìàòàðû ïàýç³³, êàá óøàíàâàöü ïàìÿöü ïàýòà Ïà¢ëþêà Ïðàíóçû, ÿãî 100-ãàäîâû þá³ëåé. Àðãàí³çàòàðû, à ãýòà ñÿáðû ÒÁÌ ³ ñóïðàöî¢í³ê³ ðà¸ííàé á³áë³ÿòýê³ ³ìÿ Ïà¢ëþêà Ïðàíóçû, íàçâàë³ ñóñòðý÷ó "Æûâû ïàýò".

Õîðàøà, ö¸ïëà ãàâàðûë³ ïðà Ïà¢ëà Êóçüì³÷à äà÷êà Àëåíà Ëÿâ³öêàÿ, øêîëüíûÿ âó÷àí³öû ïàýòà Ñòàí³ñëàâà Âàëü÷ûê, Íàòàëëÿ Ïëàêñà ³ ë³òàðàòóðíû âó÷àíü Âàëåðûé Äðàí÷óê, ñóïðàöî¢í³ê á³áë³ÿòýê³ Çîÿ Ñ³ëêîâà ³ çÿìëÿê Ñòàí³ñëà¢ Ñóäí³ê. Òàê, ïðàç øìàòë³ê³ÿ ¢ñïàì³íû ³ ïà¢ñòà¢ ïàýò, ÿê æûâû. Íåâÿë³êàÿ äûêòî¢êà, ÿêóþ íàï³ñàë³ ïàä÷àñ ë³òàðàòóðíàãà

Ñïðàâà Àëåíà Ëÿâ³öêàÿ, äà÷êà Ï. Ïðàíóçû

ñâÿòà, äàïî¢í³ëà âîáðàç "ìàéñòðà ðûôìà¢". Ñëîâû äëÿ ÿå ¢çÿë³ ç ïðàäìîâû Óëàäç³ì³ðà Ë³ïñêàãà äà àäíàãî ñà çáîðí³êà¢ íÿñâ³æñêàãà ïàýòà, ó ÿêîé óäçÿ÷íà ïðûãàäâàþööà ì³ëûÿ äýòàë³ äà¢íÿé ñóñòðý÷û íà Ãàðàäçåéñê³ì öóêðîâûì êàìá³íàöå.

Äà òàãî æ Óëàäç³ì³ð Ñöÿïàíàâ³÷ äàñëà¢ ó Íÿñâ³æ ñâà¸ ïðûâ³òàëüíàå ñëîâà: "*Øàíî¢íûÿ íÿñâ³æàíå! Ïåðàä òûì, ÿê óçÿööà ï³ñàöü äûêòî¢êó ïðà âÿäîìàãà Ïàýòà, ÷ûòàðàãà Ïåäàãîãà Ïà¢ëþêà Ïðàíóçó,*

çàäóìàéöåñÿ ïðà àäíó íàðîäíóþ ìóäðàñöü: "Æûâ³ òàê, êàá áûëî æûööü, ïàñëÿ æûööÿ". ßê òðýáà æûöü óçÿìíûì ðà³? Øòî ðàá³öü, êàá ïà òàáå çàñòàëàñÿ ïàìÿöü? ßê³ì òû ïàâ³íåí áûöü ó ñÿì'³, íà ïðàöû, ç ñÿáðàì³?

Ïàâåë Êóçüì³÷, ñö³ïëû ³ äîáðû, ø÷ûðû ³ çà¢ñ¸äû ç ì³ëàé óñìåøêàé, äà¢ ñâàå ¢ðîê³: áóäçü âåðíû ñâàéìó ÷àëàâå÷àìó ãîíàðó, áóäçü Áåëàðóñàì, ³ ðàá³ òîå, íà øòî ñê³ðàâà¢ öÿáå Áîã, êàë³ ïàñûëà¢ íà Çÿìëþ!

Ïîñïåõà¢ Âàì ó òâîð÷ûì ðàçäóìå íàä ë¸ñàì ³ æûöö¸ì Ïà¢ëþêà Ïðàíóçû!"

Êàá ïàäìàöàâàöü âûñíîâû òàãî ðîçäóìó, óäçåëüí³ê³ ë³òàðàòóðíàé ñóñòðý÷û íåàäíîé÷û çâÿðòàë³ñÿ äà ïàýòàâûõ ðàäêî¢, ÷àñàì âåëüì³ äà¢í³õ, ÿø÷ý âàåííàé ïàðû:

Ó áë³íäàæû, òðàíøý³ âóçêàé,
Õîöü áîé óïàðòû áóøàâà¢,
À ðîäíàé ìîâû áåëàðóñêàé
Í³êîë³ ÿ íå çàáûâà¢.

Íà ãýòàé ìîâå êàëûõàíêó
Ñïÿâàëà ìàö³ ¢ ö³øûí³.
"Çà Áåëàðóñü!" - íà ãðîçíûì òàíêó
Ï³ñà¢ ïðàä áîåì íà áðàí³.

À ¢ ÷àñ êàðîòêàãà ïðûâàëó,
Õîöü ñòîìëåí, àäïà÷ûöü áû ðàä,
ß çàíîâ³ê ç âåðøàì³ Êóïàëû
×ûòà¢ äëÿ çåìëÿêî¢-ñàëäàò.

...² äàâîäç³ë³ ïàâÿðõî¢íûì äàñëåä÷ûêàì æûööÿ ³ òâîð÷àñö³ Ï. Ïðàíóçû: ïàìûëêîâà ñöâÿðäæàöü, øòî ¸í "óñ¸ æûöö¸ íàñòà¢í³÷à¢ ó Íÿñâ³æû ³ ï³ñà¢ ïðà Ñòàë³íà, Ëåí³íà, ïàðòûçàí ³ ìóäðûõ ñòàðøûíü êàëãàñà¢". Ðîäíàÿ ìîâà, ìàò÷ûíà êàëûõàíêà, Áåëàðóñü, Êóïàëà ³ Êîëàñ, çåìëÿê³ - âîñü àïîðíûÿ ñëîâû ÿãî ïàýç³³, òðûâàëû ³ íÿçìåííû ïàäìóðàê òâîð÷àñö³.

Ñòàí³ñëàâà Âàëü÷ûê,
ã. Íÿñâ³æ.

Ïàâåë Ñöÿöêî

Ïðîçâ³ø÷û Áåëàðóñ³

Íîâàÿ ñåðûÿ

(Ïðàöÿã. Ïà÷àòàê ó ïàïÿð. íóì.)

1424. **Ø÷ýïà¢** (Óëàäç³ì³ð) - âûòâîð ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì -*à¢* àä àíòðàïîí³ìà *Ø÷ýïà* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Ø÷ýï-à¢*. ÔÏ: *ø÷ýïà* ('÷àðàíîê âûñîêàãà äóíêîâàãà äðýâà, ÿê³ ¢ñòà¢ëÿåööà ¢ ðàñø÷ýïëåíóþ ÷àñòêó ðàñë³íû äëÿ ïðûø÷ýïê³', à òàêñàìà 'ïðûø÷ýïëåíàÿ ðàñë³íà') - *Ø÷ýïà* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Ø÷ýïà¢*.

1425. **Ø÷ýðá³ê** (Ãàë³íà) - âûòâîð ç ñóô³êñàì -*³ê* àä àíòðàïîí³ìà *Ø÷ýðáà* ç ñåìàíòûêàé 'íàø÷àäàê (äà÷êà) íàçâàíàé àñîáû': *Ø÷ýðá-³ê*. ÔÏ: *ø÷àðá³öü* ('ðàá³öü ø÷àðá³íû (ïóñòàòà ïàì³æ çóáàì³')) - *ø÷ýðáà* ('ïðà ø÷àðáàòàãà ÷àëàâåêà') - *Ø÷ýðáà* (ìÿíóøêà) - *Ø÷ýðáà* (ïðîçâ³ø÷à) - *Ø÷ýðá³ê*.

1426. **Øûáåêà** (Çàõàð) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *øûáåêà* 'òîé, õòî *øûáàå* (õóòêà) õîäç³öü'. Ïàðà¢í. *õâàëåêà* 'õâàëüêî', *óìåêà* 'çäîëüíû', *ñàëàïåêà* 'ñàëàïÿêà'.

1427. **Øûáêî** (Âîëüãà) - äðóãàñíàÿ ôîðìà, ïåðøàñíàÿ *Øûáåêà* - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *øûáêà* - ïàìÿíø. àä *øûáà* 'êàâàëàê øêëà, óñòà¢ëåíû ¢ àêîííóþ ðàìó'.

1428. **Øûìàíîâ³÷** (²ëüÿ) - âûòâîð ç ñóô³êñàì áàöüêàé ìåííÿ -*îâ³÷* àä àíòðàïîí³ìà *Øûìàí* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Øûìàí-îâ³÷*. ÔÏ: *Ñ³ìàí* (³ìÿ <ñò.-ÿ¢ð. *simon* 'ñëóõàöü, ÷óöü') - *Øûìàí* (êàòàë. ³ìÿ) - *Øûìàí-îâ³÷*.

1429. **Øûìê³** (Ê³ðûë) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*ê³* àä àíòðàïîí³ìà *Øûìà* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Øûì-ê³*. ÔÏ: *Ñ³ìàí* (³ìÿ ñò.-ÿ¢ð. 'ñëóõàå') - *Ñ³ìà* ³ *Øûìà* (íàð.-ãóò. ãàâàðûÿ ÿãî) - *Øûìà* (ïðîçâ³ø÷à) - *Øûìê³*.

1430. **Øûðîêàâà** (Ãàííà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*àâà* àä àíòðàïîí³ìà *Øûðîê³* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê (äà÷êà) íàçâàíàé àñîáû': *Øûðîê-àâà*. ÔÏ: *øûðîê³* ('âÿë³ê³ ¢ ïàïÿðî÷í³êó', 'ïðàñòîðíû (ïðà äàçåííå)', 'âÿë³ê³ ¢ ïðàñòîðû', 'ðàçìàøûñòû, ñâàáîäíû', 'íå àáìåæàâàíû' ³ ³íø.) - *Øûðîê³* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Øûðîêàâà*.

1431. **Øûòà¢** (²ãàð) - âûòâîð ç ñóô³êñàì ïðûíàëåæíàñö³ -*à¢* àä àíòðàïîí³ìà *Øûòû* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Øûò-à¢*. ÔÏ: *øûòû* ('çðîáëåíû, âûêàíàíû øëÿõàì æûööÿ') - *Øûòû* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Øûòà¢*.

1432. **Øûõàíî¢** (Ãåíàäçü) - âûòâîð ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì -*î¢* àä àíòðàïîí³ìà *Øûõàíåö* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Øûõàíö-î¢*. ÔÏ: *øûõ* (øàíö) - *øûõàíû* (ïàøàíöàâàíû) - *øûõàí* ('òîé, êàìó ïàøàíöàâàëà') - *Øûõàí* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Øûõàíåö* ('íàø÷àäàê Øûõàíà', ñóô³êñ -*åö*) - *Øûõàíöî¢*.

1433. **Øûõà¢** (Àëÿêñàíäð) - âûòâîð ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì -*à¢* àä àíòðàïîí³ìà *Øûõ* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû'. *Øûõ-à¢*. ÔÏ: *øûõ* ('ïàðàäàê, óçîð' (Íàñ.) 'ø÷àñöå, øàíö' (ÑÍ ÌÇ)) - *Øûõ* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Øûõà¢*.

1434. **Øûö³ê** (Ïàâåë) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *øûö³ê* / *øûöþê* 'øàøàëü' (íàñÿêîìàå àòðàäà æóêî¢, ë³÷ûíê³ ÿêîãà ïñóþöü ñêóðû, ôóòðû, òî÷àöü äðýâà ³ ïàä.).

1435. **Øûöüêî** (Àëÿêñàíäð) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *øûöüêî* (óòâàðýííå ç ôàðìàíòàì -*êî* àä *øûöü*) 'òîé, õòî øûå', íåïàõâ. 'øàâåö'.

1436. **Øû÷êî** (Ñÿðãåé) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*êî* àä àíòðàïîí³ìà *Øû÷* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Øû÷-êî*. ÔÏ: *ñû÷* ('íà÷íàÿ ïòóøêà àòðàäà ñî¢'; (ïåðàí.) 'ìà¢êë³âû, ïàíóðû ÷àëàâåê' - *øû÷* (ôàíåò. âàðûÿíò ñëîâà *ñû÷* ïðû ÷àðã. (ðýã.) *ñ/ø*; ïàðà¢í. *ñàêóí - øàêóí*)) - *Øû÷* (ìÿíóøêà) - *Øû÷* (ïðîçâ³ø÷à) - *Øû÷êî*.

1437. **Øûøëî** (Âîëüãà) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *øûøëî* 'êàïóí, ìàðóäà' (Äàëü).

1438. **Øýëåõà¢** (Ì³õà³ë) - âûòâîð ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì -*à¢* àä àíòðàïîí³ìà *Øýëåõ* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Øýëåõ-à¢*. ÔÏ: *øýëåã* ('ñòàðàæûòíàÿ äðîáíàÿ ìàíåòà') - *øýëåõ* (ãóêàâàÿ, âûìà¢ëåí÷àÿ ôîðìà: àãëóøýííå çâîíêàãà [*ã*] ³ ïåðàõîä ÿãî ¢ ãëóõ³ [*õ*]) - *Øýëåõ* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Øýëåõà¢*. Ïàðà¢í. **Øýëåãàâà, Øýëÿãîâ³÷** (*øýëåã*), äçå àãëóøýííå íå áûëî.

1439. **Øý¢÷ûê** (²ðûíà) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *øý¢÷ûê* (óêð. *øåâ÷èê*) 'ïàìî÷í³ê øà¢öà'.

1440. **Þçàôîâ³÷** (Ìàãäàëåíà) - âûòâîð ç ñóô³êñàì áàöüêàé ìåííÿ -*îâ³÷* àä àíòðàïîí³ìà *Þçàô* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê (äà÷êà) íàçâàíàé àñîáû': *Þçàô-îâ³÷*. ÔÏ: *Þçàô* (³ìÿ <ñò.-ÿ¢ð. 'Áîã ïàìíîæûöü'), âàðûÿíòû *²îñ³ô, Âîñ³ï / Îñ³ï / ²îñ³ï*) - *Þçàô* (ïðîçâ³ø÷à) - *Þçàôàâ³÷*. Íàáûâàå ³ ôîðìû *Þçåôîâ³÷, Þçýôîâ³÷, ßçýïàâ³÷*.

1441. **Þðãåëü** (Ðàãíåäà) - äðóãàñíàÿ ôîðìà, ïåðøàñíàÿ *Þðêãåëü* (ç 1539 ã.) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*åëü* àä àíòðàïîí³ìà *Þðêà* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Þðêã-åëü* (*êã* - âûáóõîâû [*g*]). ÔÏ: *Þðûé* (ç ìîâû ãðýêà¢ *georgos* 'çåìëÿðîá') - *Þðû* (âàðûÿíò ³ìÿ) - *Þðêà* (íàð. ôîðìà) - *Þðêãåëü* - *Þðãåëü*.

1442. **Þðêåâ³÷** (Äàð'ÿ) - âûòâîð ç ñóô³êñàì áàöüêàé ìåííÿ -*åâ³÷* àä àíòðàïîí³ìà *Þðêà* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Þðê-åâ³÷*. ÔÏ: *Þðûé* (ç ìîâû ãðýêà¢: *georgos* 'çåìëÿðîá') - *Þðêà* (íàðîäíàÿ ôîðìà) - *Þðêà* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Þðêåâ³÷*.

1443. **Þðêøòîâ³÷** (Ì³êàëàé) - âûòâîð ç ñóô³êñàì áàöüêàé ìåííÿ -*îâ³÷* àä àíòðàïîí³ìà *Þðêøòà* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Þðêøò-îâ³÷*. ÔÏ: *Þðûé* (ãðýö. *Georgos - georgos* 'çåìëÿðîá') - *Þðêøòà* (ðàçì. ôîðìà) - *Þðêøòà* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Þðêøòîâ³÷*.

1444. **Þðî¢ñê³** (Àäàì) - âûòâîð ç ïðýñòûæíûì ôàðìàíòàì -*î¢ñê³* àä àíòðàïîí³ìà *Þðûé* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Þð-î¢ñê³*. Àáî àä òàïîí³ìà *Þðà¢êà* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäç³íåö, æûõàð íàçâàíàãà ïàñåë³ø÷à': *Þðà¢-ñê³* - *Þðî¢ñê³*.

1445. **Þðöü** (Ì³êàëàé) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*óöü* àä ³ìÿ *Þðûé* íàáû¢ ðîëþ ïðîçâ³ø÷à. Ãë. **Þðãåëü**.

1446. **Þð÷ûê** (Àêñ³íüÿ) - âûòâîð ç ñóô³êñàì -*ûê* àä àíòðàïîí³ìà *Þðêà* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê (äà÷êà) íàçâàíàé àñîáû': *Þð÷(ê/÷)-ûê*. ÔÏ: *Þðûé* (³ìÿ) - *Þðêà* (ãóò. ôîðìà ÿãî) - *Þðêà* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Þð÷ûê*.

1447. **Þðýíÿ** (Àíòîíü) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*ýíÿ* àä àíòðàïîí³ìà *Þðà* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Þð-ýíÿ*. ÔÏ: *Þðûé* (³ìÿ ãë. **Þðêåâ³÷**) - *Þðà* (ãóòàð. ôîðìà) - *Þðà* (ïðîçâ³ø÷à) - *Þðýíÿ*.

1448. **Þøêåâ³÷** (²ðûíà) - âûòâîð ç ñóô³êñàì áàöüêàé ìåííÿ -*åâ³÷* àä àíòðàïîí³ìà *Þøêà* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê (äà÷êà) íàçâàíàé àñîáû': *Þøê-åâ³÷*. ÔÏ: *Þðûé* (³ìÿ ç ìîâû ãðýêà¢ 'çåìëÿðîá') - *Þøêà* (ãóòàð. ôîðìà) - *Þøêà* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Þøêàâ³÷* - *Þøêåâ³÷*.

1449. **Þøêî¢ñêàÿ** (Âîëüãà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*î¢ñêàÿ/-ñêàÿ* àä àíòðàïîí³ìà *Þøê³* / *Þøêî¢êà* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäç³íêà, æûõàðêà íàçâàíàé ìÿñö³íàñö³, ïàñåë³ø÷à': *Þøê-î¢ñêàÿ, Þøêî¢-ñêàÿ*. ÔÏ: *ß¢õ³ì* (³ìÿ, ç ìîâû ãðýêà¢, ç ñåìàíòûêàé 'äàáðàäóøíû, äîáðàçû÷ë³âû') - *Þøêî* (íàðîäíà-ãóòàðê. ôîðìà) - *Þøêî* (ïðàçâàííå, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Þøê³* (òàïîí³ì) - *Þøêî¢êà* (òàïîí³ì àä *Þøê³*, ôàðìàíò -*î¢êà*) - *Þøêî¢ñêàÿ*.

1450. **ßâîðñê³** (Ñòàí³ñëà¢) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*ñê³* àä òàïîí³ìà *ßâàð* ³ çíà÷ýííåì 'íàðàäæýíåö, æûõàð íàçâàíàé ìÿñöîâàñö³, ïàñåë³ø÷à': *ßâàð-ñê³* - *ßâîðñê³*. ÔÏ: *ÿâàð* ('äðýâà ñÿìåéñòâà êëÿíîâûõ, áåëû êë¸í; äðà¢í³íà ãýòàãà äðýâà', à òàêñàìà (ðýã.) 'àåð') - *ßâàð* (òàïîí³ì) - *ßâàðñê³* - *ßâîðñê³*.

1451. **ßæî¢** (Àíàòîëü) - âûòâîð ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì -*î¢* àä àíòðàïîí³ìà *¨æ* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû' -*Åæ-î¢* - *ßæî¢*. ÔÏ: *¸æ* (ðóñ. *¸æ* 'âîæûê') - *¨æ* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *ßæî¢*.

1452. **ßæýâ³÷** (Àíäðýé) - âûòâîð ç ñóô³êñàì áàöüêàé ìåííÿ -*ýâ³÷* àä àíòðàïîí³ìà *¨æ* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Åæ-ýâ³÷* - *ßæýâ³÷*. ÔÏ: *¸æ* (ðóñ.) 'âîæûê' - *¨æ* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *ßæýâ³÷*. Àáî àä àïåëÿòûâà *åæà* ('òîå, øòî ÿäóöü ³ ï'þöü; ïðàäóêòû õàð÷àâàííÿ'), ÿê³ äà¢ àíòðàïîí³ì *Åæà*, à çàòûì *Åæàâ³÷* - *ßæýâ³÷*.

1453. **ßçûêîâ³÷** (Â³êòàð) - âûòâîð ç ñóô³êñàì áàöüêàé ìåííÿ -*îâ³÷* àä àíòðàïîí³ìà *ßçûê* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *ßçûê-îâ³÷*. ÔÏ: *ÿçûê* ('ðóõîìû ìûøà÷íû îðãàí ó ðîòàâàé ïîëàñö³, ÿê³ ç'ÿ¢ëÿåööà îðãàíàì ñìàêó, à ¢ ÷àëàâåêà óäçåëüí³÷àå òàêñàìà âà ¢òâàðýíí³ ãóêà¢ ìîâû'; 'ïàëîííû, àä ÿêîãà ìîæíà àòðûìàöü ïàòðýáíûÿ çâåñòê³', 'ïðà øòî-í. âûöÿãíóòàå ïà ôîðìå ïàäîáíàå íà ÿçûê') - *ßçûê* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *ßçûêîâ³÷*.

1454. **ßêóáî¢ñêàÿ** (²ðûíà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*ñêàÿ* / -*î¢ñêàÿ* àä òàïîí³ìà *ßêóáî¢êà* / *ßêóáû* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäç³íêà, æûõàðêà íàçâàíàé ìÿñö³íàñö³, ïàñåë³ø÷à': *ßêóáî¢(ê)-ñêàÿ* / *ßêóá-à¢ñêàÿ*. ÔÏ: *ßêóá* (³ìÿ, ñò.-ÿ¢ð.) - *ßêóá* (ïðîçâ³ø÷à) - *ßêóáû* / *ßêóáî¢êà* (òàïîí³ì) - *ßêóáî¢ñêàÿ*.

1455. **ßêóòîâ³÷** (ßêóá) - âûòâîð ç ñóô³êñàì áàöüêàé ìåííÿ -*îâ³÷* àä àíòðàïîí³ìà *ßêóò* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *ßêóò-îâ³÷*. ÔÏ: *ÿêóò* (ìí. *ÿêóòû* - 'íàðîä öþðêñêàé ìî¢íàé ãðóïû, ÿê³ ñêëàäàå àñíî¢íàå íàñåëüí³öòâà Ðýñïóáë³ê³ Ñàõà (ßêóö³³), øòî ¢âàõîäç³öü ó ñêëàä Ðàñ³éñêàé Ôåäýðàöû³') - *ßêóò* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *ßêóòîâ³÷*.

1456. **ßêóøý¢ñê³** (Âàäç³ì) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*ñê³/-ý¢ñê³* àä òàïîí³ìà *ßêóøî¢êà* / *ßêóøû* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäç³íåö, æûõàð íàçâàíàé ìÿñö³íàñö³, ïàñåë³ø÷à': *ßêóøý¢ñê³, ßêóø-ý¢ñê³*. ÔÏ: *ßêà¢* (³ìÿ) - *ßêóø* (íàðîäíà-ãóòàðê. ôîðìà) - *ßêóø* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *ßêóøû* (òàïîí³ì) - *ßêóøî(ý)¢êà* (òàïîí³ì) - *ßêóøý¢ñê³*.

(Ïðàöÿã ó íàñò. íóìàðû.)

¹ 14 (1373) 4 ÊÐÀÑÀÂ²ÊÀ 2018 ã. Íàøà ñëîâà

Ïàâû øýíü íå ñàöûÿëüíàé ðîë³ áåëàðóñêàé ìîâû - ãàëî¢íàå ïàòðàáàâàííå ÷àñó

Ìîâà - ãýòà ã³ñòîðûÿ íàðîäà. Ìîâà - ãýòà øëÿõ öûâ³ë³çàöû³ ³ êóëüòóðû.

À. Êóïðûí.

Êàë³ ìû ðàçâó÷ûìñÿ ãàâàðûöü íà áåëàðóñêàé ìîâå, ìû ïåðàñòàíåì áûöü íàöûÿé.

Àëÿêñàíäð Ëóêàøýíêà.

(Ç ïàñëàííÿ Ïðýç³äýíòà Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü íàðîäó ³ Íàöûÿíàëüíàìó ñõîäó.)

I òàêîå, ÿê ñïðàâÿäë³âà çàÿ¢ëåíà Ïðýç³äýíòàì Áåëàðóñ³ Àëÿêñàíäðàì Ëóêàøýíêàì, ïðàêòû÷íà àäáûëîñÿ ç íàì³. Ëåäçü íå ¢âåñü áåëàðóñê³ íàðîä "àíÿìå¢" ó ðîäíàé ìîâå! Æàõ! Ãàëî¢íàÿ "çàñëóãà" ¢ ãýòûì äçÿðæà¢íàãà ÷ûíî¢í³öêàãà àïàðàòà, Ïðààñëà¢íàé öàðêâû, øêîëû Ðàñ³éñêàé ³ìïåðû³, à ïàçíåé - áàëüøàâ³êî¢ ïðàðóñêàé àðûåíòàöû³, ðýïðýñ³¢íûõ îðãàíà¢ Ñàâåöêàé Áåëàðóñ³. Íà âÿë³ê³ çàç³¢ ¢ñÿìó ñâåòó, àä òàêîé øêîäíàé, âàðîæàé íàðîäó àíòûíàöûÿíàëüíàé ïàë³òûê³ íå àäöóðàë³ñÿ ¢ëàäû ñóâåðýííàé Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü, ñâÿäîìà âûòóðû¢øû íà çàäâîðê³ ÿå áàçàâóþ ìîâó.

Àá'åêòû¢íà àöýíüâàþ÷û ðýàëüíóþ ìî¢íóþ ñ³òóàöûþ ¢ Ðýñïóáë³öû Áåëàðóñü, ñàìàÿ à¢òàðûòýòíàÿ íà ïëàíåöå Çÿìëÿ ì³æíàðîäíàÿ àðãàí³çàöûÿ Þ ÍÝÑÊÀ êîëüê³ ãàäî¢ òàìó ¢íåñëà áåëàðóñêóþ ìîâó ¢ ÷ûðâîíû ñï³ñ ìîâà¢, ÿê³ì ïàãðàæàå âûì³ðàííå. Ãýòû ãàíåáíû, íàéïåðø çà¢ñ¸ äëÿ ñàìîé íàøàé äçÿðæàâû ôàêò, íå àñìåë³¢ñÿ, íå ïàæàäà¢ àäâåðãíóöü í³âîäç³í ÿå ïàë³òûê, í³âîäç³í àô³öûéíû ³äýîëàã, í³òî ç áþäæýòíûõ íàâóêîâöà¢, óòûì ë³êó ³ ç ô³ëîëàãà¢ ó ñòàòóñàõ ïðàôåñàðî¢, äàêòàðî¢ íàâóê, ÷ëåí-êàðýñïàíäýíòà¢! Ìî çà ãýòà êàãî-íåáóäçü çàïîøí³õ ïàçíåé àáðàë³ àêàäýì³êàì³? Òàêîå ìàã³ëüíàå ìà¢÷àííå òðýáà òëóìà÷ûöü, â³äàöü, òûì, øòî ³ Ïðýç³äýíò, ³ ¢ ìàñå ñâà¸é óâåñü äçÿðæà¢íû àïàðàò, ïðûöÿãíóòàÿ ³ì íà ñëóæáó ³íòýëåêòóàëüíàÿ ýë³òà öàëêàì çàäàâîëåíû ç ñóðîâûì, àëå ñïðàâÿäë³âûì ïðûñóäàì Þ ÍÝÑÊÀ. À ïàêîëüê³ çãîäíûÿ, òàìó íå ðîáÿöü íàâàò ñ³ìâàë³÷íûõ êðîêà¢ ïà âûðàòàâàíí³ ðîäíàãà ñëîâà àä ï³¢íàãà çàíÿïàäó, êóïàþöü, ç³¢òàþöü ç çàéçäðîñíàé àñàëîäàé ó ðóñêàìî¢íàé ñòûõ³³, òàòàëüíà çàïàíà¢øàé ó íàñ çà ãàäû ôóíêöûÿíàâàííÿ ïðýç³äýíöêàé ñ³ñòýìû ê³ðàâàííÿ êðà³íàé. Ãýòà âÿë³êàÿ íåäàðàâàëüíàÿ çðàäà íàöûÿíàëüíàìó ³íòàðýñó, çà øòî íàì íå äàðóþöü íàø÷àäê³. Òðýáà, øàíî¢íàÿ ïàë³òû÷íàÿ, ³íòýëåêòóàëüíàÿ ýë³òà, íå ðàäàâàööà âàì âûí³êàì ³ ðóñ³ô³êàòàðñêàé ïàë³òûê³, íÿãëåäçÿ÷û íà ³õ íå÷óâàíóþ äëÿ ¢ñ¸é àé÷ûííàé ã³ñòîðû³ ìàøòàáíàñöü, à ýíåðã³÷íà, ðàøó÷à çìàãàööà çà ¢çâÿäçåííå áåëàðóñêàé ìîâû íà äçÿðæà¢íû ï'åäýñòàë, àäç³íà çàêîííû òîëüê³ äëÿ ÿå àäíîé íà íàøàé çÿìë³. Ñîðàì, ãàíüáà ¢ëàäçå, øòî ÿíà çàáÿñïå÷ûëà áåëàðóñêàé ìîâå ìåñöà òîëüê³ ëÿ ïàäíîææà òàêîãà ï'åäýñòàëà äûé òî íà âÿë³êàé àäëåãëàñö³.

Ó ïåðñïåêòûâó òàêîãà âûñàêàðîäíàãà íàöûÿíàëüíà-ïàòðûÿòû÷íàãà ðóõó, ÿê çìàãàííå çà ïàäíÿööå ðîäíàãà ñëîâà òûòóëüíàãà íàðîäà, ìû âåðûì, òàìó ìàåì âÿë³êàå æàäàííå âûêëàñö³ øýðàã ïðàïàíî¢ ïà çàáåñïÿ÷ýíí³ áåëàðóñêàé ìîâå êëþ÷àâûõ ïàç³öûé ó àáñëóãî¢âàíí³ ¢ñ³õ ñôåð àô³öûéíàé äçåéíàñö³ ÷àëàâåêà. Ìû ñâÿäîìà íå ç³ðíàåìñÿ âûñòóïàöü ç ïðàïàíîâàé àáâÿñö³öü ó ðàìêàõ ïåðøàé ïÿö³ãîäê³ 2018 ãîä Ãîäàì áåëàðóñêàé ìîâû (äà ãýòàãà ÿø÷ý íå ãàòîâàå íàøà ãðàìàäñòâà, óòûì ë³êó ³ ÿãî ïàë³òûê³), àëå òàê³ì ¸í àáàâÿçêîâà ïàâ³íåí áûöü ïà ôàêòó. I íå òîëüê³ 2018 ãîä.

Íàì, äóìàåì, ïàòðýáíà ìíîã³ÿ, íå ¢äàëîñÿ ñàáðàöü æàäàíàãà ¢ðàäæàþ äà ïðàâÿäçåííÿ ¢ 2016 ãîäçå Ãîäà êóëüòóðû, à ¢ 2017 ãîäçå Ãîäà íàâóê³. Ó ïåðøûì âûïàäêó ãîä - íà ðàäàñöü âÿë³çíàãà ïëàñòà çàÿ¢íàöûÿíàë³çàâàíàãà íàñåëüí³öòâà-àçíàìåíàâàíñÿ äàëåé øûì óìàöàâàííåì ðóñêàãà êóëüòóðíàìî¢íàãà ïà÷àòêó ¢ Ðýñïóáë³öû Áåëàðóñü, à ëåòàñü, ó Ãîä íàâóê³, àé÷ûííàÿ íàâóêà òàê ³ íå äàâÿëà äà ¢ñâåäàìëåííÿ íàðîäà, ÷ûì äëÿ ÿãî ç'ÿ¢ëÿþööà ðîäíàÿ ìîâà ³ íàöûÿíàëüíàÿ ³äýÿ. ¨í ïà-ðàíåéøàìó ïðàöÿãâàå æûöü ó ïîöåìêó, íå ðàçóìåþ÷û, êóäû ÿãî âÿäóöü ïðàìàñêî¢ñêàé àðûåíòàöû³ ïàë³òûê³, ³äýîëàã³, ïàñëóõìÿíûÿ ³ì ³íòýëåêòóàëû.

Íàéëåïøàãà ýôåêòó íå àòðûìàë³ ³ ìû ³ àä ñâÿòêàâàííÿ ¢ ì³íóëûì ãîäçå 500-ãîääçÿ áåëàðóñêàãà ê³ðûë³÷íàãà ê³í³ãàäðóêàâàííÿ, áî àäçíà÷àëàñÿ ÿíî ¢ ïî¢íûì àäðûâå àä íàäç¸ííûõ íàöûÿíàëüíà-êóëüòóðíûõ, ìî¢íûõ ïðàáëåì ñó÷àñíàñö³. Ãýòàãà, ÿê àãàíü, áàÿë³ñÿ ¢ñå, õòî ìå¢ äà÷ûíåííå äà àðãàí³çàöû³, ïðàâÿäçåííÿ þá³ëåþ áåëàðóñêàãà ê³í³ãàäðóêàâàííÿ.

Ýêñòðýìàëüíàå äëÿ áåëàðóñêàé ìîâû ñòàíîâ³ø÷à âûìàãàå íå ëîçóíãà¢, à êàíêðýòíûõ ñïðà¢ àä âûñîê³õ ýøàëîíà¢ óëàäû, õàöÿ ³ëüâ³íàÿ äîëÿ àäêàçíàñö³ çà âûì³ðàííå áåëàðóñêàé ìîâû ëÿæûöü, íåñóìíåííà, ìåíàâ³òà íà ³õ. Ïåðàêàíà¢÷ûì ñâåäà÷àííåì òàìó ç'ÿ¢ëÿþööà ïðàâåäçåíûÿ ³ì íà êàðûñöü ðóñêàé ìîâû ðýôåðýíäóìû ¢ òðà¢í³ 1995 ³ ¢ ë³ñòàïàäçå 1996 ã. Òàìó âûçâàëÿþöü ïàë³òû÷íóþ ýë³òó àä àäêàçíàñö³, àä óäçåëó ¢ âûðàòàâàíí³ áåëàðóñêàé ìîâû í³ÿê íåëüãà. Ïàäîáíàãà ðîäó àáàâÿçê³ íåàáõîäíà òàêñàìà ¢ñêëàñö³ ³ íà êîæíàå ì³í³ñòýðñòâà, âåäàìñòâà, à òàêñàìà íà áóéíûÿ ïðàäïðûåìñòâû, óñòàíîâû, àðãàí³çàöû³, äçå ¸ñöü ïàñàäû íàìåñí³êà ê³ðà¢í³êà ïà ³äýàëîã³³ ³ ïðàöû ç ìîëàäççþ. Ó ³íòàðýñàõ íàöûÿíàëüíàé ³äý³ òðýáà ïðûêëàñö³ ¢ñå ñ³ëû, êàá õóò÷ýé âûâåñö³ ç ëåòàðã³÷íàãà ñíó ÁÐÑÌ ³ ¢ ÿãî ñòàòóòå äàêëàäíà âûçíà÷ûöü ðîëþ ³ ìåñöà áåëàðóñêàé ìîâû ¢ æûöö³ ãýòàé ñàìàé ìàñàâàé ãðàìàäñêàé àðãàí³çàöû³. ¨é ìû ðýêàìåíäóåì ãðóíòî¢íà ïàçíà¸ì³ööà ³ çàïàçû÷ûöü øìàò ÷àãî êàðûñíàãà ç ïë¸ííàãà ¢äçåëó ìîëàäç³, êàìñàìîëó ¢ æûööÿ¢ëåíí³ äçÿðæà¢íàé ïàë³òûê³ áåëàðóñ³çàöû³ ¢ ì³æâàåííû ïåðûÿä.

Ó êîæíàé ç âûøýé ïåðàë³÷àíûõ ñôåðà¢ ãðàìàäñêàé äçåéíàñö³ ëþäçåé ïàâ³ííû ðýãóëÿðíà ïà ïåðñïåêòû¢íûõ ïëàíàõ ïðàâîäç³ööà àäóêàòûéíûÿ ³ àñâåòí³öê³ÿ ìåðàïðûåìñòâû, êðóãëûÿ ñòàëû ç ìýòàé àáìåðêàâàííÿ ³ âûïðàöî¢ê³ äçåéñíûõ ïðàêòû÷íûõ øëÿõî¢ ïà ¢êàðàíåíí³ ¢ ³õ øòîäç¸ííàå æûöö¸, ïåðøàé ïà çíà÷ýíí³ äçÿðæà¢íàé ìîâû - áåëàðóñêàé. Ó êîæíàé ãàçåöå, êîæíûì ÷àñîï³ñå, íà òýëåáà÷àíí³ ³ ðàäû¸ ïàâ³ííû áûöü ñòàëûÿ ðóáðûê³, äçå ïðûêëàä: "Áåëàðóñêóþ ìîâó - ó ïà¢ñÿäç¸ííàå æûöö¸!", "Ïðàáëåìû ïàâûøýííÿ ñàöûÿëüíàé ðîë³ áåëàðóñêàé ìîâû ¢ êðà³íå, âîáëàñö³, ðà¸íå, ãîðàäçå". Òàêóþ ïðàêòûêó íå òîëüê³ ìîæíà, àëå ³ òðýáà ðàñïà¢ñþäç³öü íà ïðàöî¢íûÿ êàëåêòûâû. Ãýòà àáàâÿçêîâà ïàñïðûÿå âûõàâàííþ ¢ íàöû³, ó êîæíàãà ÿå ³íäûâ³äóóìà öâ¸ðäàãà ¢ñâåäàìëåííÿ àá ï³ëüíàé íåàáõîäíàñö³ ïî¢íàìàøòàáíàãà âûêàðûñòàííÿ áåëàðóñêàé ìîâû ¢ àô³öûéíûì æûöö³, äçå ÿíà, íàñóïåðàê ðàçóìíàìó ñýíñó, à íå ïà âîë³ íàðîäà, àäñóòí³÷àå ¢çîë äîñûöü äàë¸êàãà ñóìíàâÿäîìàãà 1995 ãîäà. Âàæíà ïñ³õàëàãà-ïåäàãàã³÷íà ñòâàðûöü ñïðûÿëüíû àãóëüíàäçÿðæà¢íû, àãóëüíàíàðîäíû êë³ìàò äîáðààõâîòíàñö³ ¢âîäó áåëàðóñêàé ìîâû ¢ àô³öûéíàå æûöö¸, à íå çàéìàööà àäì³í³ñòðàöûéíûì íàâÿçâàííåì ÿå òàìó ö³ ³íøàìó êàëåêòûâó äûé ñàì³ì äçÿðæà¢íûì ÷ûíî¢í³êàì. Ñìåõó âàðòà, øòî çà ãàäû ïðýç³äýíöêàãà ê³ðàâàííÿ êðà³íàé í³âîäç³í ç íàøûõ ìàë³÷íûõ çàâîäà¢ (êàìá³íàòà¢) íå íàâó÷û¢ñÿ ï³ñàöü ïà-áåëàðóñêó íàâàò ñëîâû “Êåô³ð”, “Ìàëàêî”.

[illegible]

ãðàìàäñê³ÿ êàëåêòû¢íûÿ çìàãàðû çà çàõàâàííå íå òàãî íåàöûÿíàëüíàãà áàãàööÿ, ÿêîå äàå íàì, áåëàðóñàì, ïðàâà íàçûâàööà ñÿáå íå ÿê³ì-íåáóäçü ýòí³÷íàé íÿâûçíà÷àíûì áåññòðóêòóðíûì ëþäàì, à ïà¢íàâàðòàñíàé íàöûÿé. Í³êîëüê³ íå ïåðàáîëüøûì, çàçíà÷û¢øû, øòî ¢ íåñóìíåííûõ ïîñïåõàõ, äàñÿãíóòûõ çà àïîøí³ÿ ãàäû ³ñíàâàííÿ Ñàâåöêàé Áåëàðóñ³, à òàêñàìà çà ÷àñ ôóíêöûÿíàâàííÿ ïàðëàìåíöêàé ñ³ñòýìû ê³ðàâàííÿ ¢ Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû ïà ¢êàðàíåíí³ áåëàðóñêàé ìîâû ¢ àô³öûéíàå æûöö¸, çàñëóãà íå ìåíø, ÷ûì ó ñàìîãà äçÿðæà¢íàãà ÷ûíî¢í³öêàãà àïàðàòó.

I ÿø÷ý æàäàåì çâÿðíóööà ç òàêîé ïðàïàíîâàé äà âûñîê³õ ýøàëîíà¢ óëàäû: äàâàéöå íàðýøöå íå áóäçåì ëåíàâàööà ö³ ñàðîìåööà âó÷ûööà ¢ íàðîäà¢ ñâåòó, ÿê òðýáà øàíàâàöü ðîäíóþ ìîâó, çàáÿñïå÷âàöü ¸é âÿäó÷óþ ðîëþ âà ¢ñ³õ ñôåðàõ ãðàìàäñêàé äçåéíàñö³ ÷àëàâåêà. "Â íàøàé ðîäíîé Ðîññèè" (ñëîâû Ïðýç³äýíòà Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü), íàïðûêëàä, äáàþöü ïðà ïðûñóòíàñöü ðóñêàé ìîâû íà ¢ñ¸é ïîñòñàâåöêàé ïðàñòîðû. Ïðû÷ûì, ïðûÿðûòýò àääàäçåíû ñôåðû àäóêàöû³. À ¢ "ñóâåðýííàé" Ðýñïóáë³öû Áåëàðóñü ãýòàÿ âà ¢ñ³õ êðà³íàõ ñâåòó ãàëî¢íàÿ íàöûÿñòâàðàëüíàÿ ñôåðà ñòàëà ïðàêòû÷íà ðóñêàìî¢íàé. Âîñü ÿêóþ "çàñëóæàíóþ ïëàòó" àòðûìàë³ ìû àä ñâà¸é óñõîäíÿé ñóñåäê³ çà ñâà¸ íåâàõòàíàå, áÿçäóìíàå ñòà¢ëåííå äà ðîäíàé áåëàðóñêàé ìîâû. ¨ñöü øòî çàï³ñàöü íà áàëàíñ äçÿðæà¢íàé ìî¢íàé ïàë³òûê³ ïðýç³äýíöêàé âåðòûêàë³.

[illegible]

¢ ñíåæí³ 2017 ãîäà ¢ Ìåíñêó Ïàñîë Êàðàëå¢ñòâà Øâåöû³ Êðûñö³íà Þ õàíñîí ïðà÷ûòàëà âåðø Ìàêñ³ìà Áàãäàíîâ³÷à "Çîðêà Âåíåðà", ×àñîâû Ïàâåðàíû ¢ ñïðàâàõ ÇØÀ ¢ Áåëàðóñ³ Ðîáåðò Äæîí Ðàéë³ - âåðø Í³ëà Ã³ëåâ³÷à "Áåëûÿ ñûïëþööà äîëó êðûøòàë³", Íàäçâû÷àéíû ³ Ïà¢íàìîöíû Ïàñîë ²òàëüÿíñêàé Ðýñïóáë³ê³ Ñòýôàíà Á'ÿíê³ - ñàíåò ßçýïà Ïóø÷û "Äàíòý - Àë³ã'åðû", ïàìî÷í³ê Ïàñëà Ðýñïóáë³ê³ Êàðýÿ ¢ Áåëàðóñ³ Þ Õî Ãåë - âåðø ßêóáà Êîëàñà "Íàäûõîä ç³ìû".

ßêàÿ á ç ãýòàãà âÿë³êàÿ êàðûñöü áûëà, êàá ïðàâÿäçåííå êîíêóðñó íàêøòàëò "×ûòàåì ïà-áåëàðóñêó ç Velcom" óâàéøëà ¢ ïðàêòûêó Àäì³í³ñòðàöû³ Ïðýç³äýíòà Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü, äçâþõ ïàëàò Íàöûÿíàëüíàãà ñõîäó Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü, àïàðàòà¢ Ñàâåòà Ì³í³ñòðà¢, àáëàñíûõ, ðà¸ííûõ (ãàðàäñê³õ) Ñàâåòà¢ äýïóòàòà¢, óñ³õ ì³í³ñòýðñòâà¢ ³ íàéáîëüø çíà÷íûõ âåäàìñòâà¢, ñàìûõ áóéíûõ ïðàäïðûåìñòâà¢ ³ ¢ñòàíî¢. Óïý¢íåíûÿ, àáàâÿçêîâà àäáûëîñÿ á êàðýííû ïñ³õàëàã³÷íû ïåðàëîì íà êàðûñöü áåëàðóñêàé ìîâû íàâàò ³ ¢ çðóñ³ô³êàâàíûõ óñ¸ì³ ïàêàëåííÿì³ íàøûõ ëþäçåé, íå âûêëþ÷àþ÷û ³ âûñîêàãà ðàíãó ïàë³òûêà¢.

Ñ¸ëåòà ìû àäçíà÷àåì - ³ õî÷àööà äóìàöü, øòî àäçíà÷ûì íà ñàìûì âûñîê³ì äçÿðæà¢íûì óçðî¢í³, à íå òàê áåäíà, ÿê ëåòàñü, ñòîãàäîâû þá³ëåé Ïåðøàãà Óñåáåëàðóñêàãà êàíãðýñó (ç'åçäó) - âÿë³êàå ç âÿë³ê³õ íàöûÿíàëüíàå ñâÿòà: 100-ãîääçå ç äíÿ àáâÿø÷ýííÿ 25 ñàêàâ³êà 1918 ãîäà íåçàëåæíàñö³ Áåëàðóñêàé Íàðîäíàé Ðýñïóáë³ê³. Òàìó ñâàå ðàçâàæàíí³ ïðà øëÿõ³ âûðàòàâàííÿ áåëàðóñêàé ìîâû, çàáåñïÿ÷ýííå ¸é çàêîííàãà ïðûÿðûòýòó íà ðîäíàé áàöüêà¢ñêàé çÿìë³ çàêîí÷ûì íàäçå¸é àäíàâ³öü ñïðàâÿäë³âàñöü ³ ñëîâàì³ ïàýòà Êðû÷ýñêàãà: *"Áåç ìîâû íÿìà íàöû³, áåç êóëüòóðû - íÿìà íàðîäó ³ íå ìîæà áûöü Íåçàëåæíàñö³, ñâà¸é óëàñíàé äçÿðæàâû"*. Ó ñíåæí³ 1917 ãîäà íà Ïåðøûì Óñåáåëàðóñê³ì Êàíãðýñå (ç'åçäçå) áûëî çàÿ¢ëåíà ïðà íåàáõîäíàñöü àäðàäæýííÿ áåëàðóñêàé ìîâû, ³ ÁÍÐ óæî ¢ ïåðøûì ìåñÿöû ñâàéãî ³ñíàâàííÿ àáâÿñö³ëà ÿå ¢ ïî¢íàé àäïàâåäíàñö³ ç ñóñâåòíàé ïðàêòûêàé àäç³íàé äçÿðæà¢íàé ³ àáàâÿçêîâàé äëÿ àáñëóãî¢âàííÿ ¢ñ³õ ñôåðà¢ àô³öûéíàãà æûööÿ ìàëàäîé êðà³íû. Íà òàê³ ã³ñòàðû÷íà àïðà¢äàíû, àäç³íà ïðàâ³ëüíû êðîê ³ ïàâ³ííà íåàäêëàäíà ñòàöü ñ¸ííÿ, õàöÿ ³ ñà ñïàçíåííåì àæ íà öýëû ñòî ãàäî¢, ïðýç³äýíöêàÿ âåðòûêàëü Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü. Ãýòà íåàáõîäíà äëÿ âûðàòàâàííÿ íàøàãà äàðàãîãà ðîäíàãà ñëîâà àä ïàã³áåë³ ³ ¢ äàëåéøûì ñàìîé áåëàðóñêàé íàöû³ ³ ÿå äçÿðæà¢íàñö³ àä òàêîé æà ãîðêàé äîë³. Ðàøó÷û ïàâàðîò ïðýç³äýíöêàé âåðòûêàë³ òâàðàì äà ìîâû òûòóëüíàãà íàðîäà âà ¢ñ³õ ñôåðàõ æûööÿ ñòàíå ãàðàíòàì ðýàëüíàãà íàöûÿíàëüíàãà ñóâåðýí³òýòó, áåç ÿêîãà ¸í çàñòàíåööà òîëüê³ íà ïàïåðû. Íàáûòû ¢ 2018 ãîäçå ñòàíî¢÷û äîñâåä ïà ¢êàðàíåíí³ ðîäíàãà ñëîâà âà ¢ñå ñôåðû ãðàìàäñêàé äçåéíàñö³ ÷àëàâåêà - ó øòî òàê õî÷àööà âåðûöü! -äàïàìîæà íàì ñòâàðûöü íåàáõîäíóþ áàçó äëÿ àáâÿø÷ýííÿ 2019 ãîäà Ãîäàì áåëàðóñêàé ìîâû ³ íà âûñîê³ì óçðî¢í³ ïðàâåñö³ ÿãî.

Çàñëóãî¢âàå ¢âàã³ ³ àáàâÿçêîâàãà ïåðàéìàííÿ ïàç³òû¢íû, íàöûÿíàëüíà-ïàòðûÿòû÷íû äîñâåä áðàòíÿé Óêðà³íû, ÿêàÿ òðýáà äàðàæûöü, öàí³öü ðîäíàå ñëîâà. Ç ìýòàé ïàâûøýííÿ ñàöûÿë³³ çíà÷ýííÿ ¢êðà³íñêàé ìîâû ÿê êàíñòûòóöûéíàãà êàíñàë³äóþ÷àãà ôàêòàðó, ÿê øëÿõó óìàöàâàííÿ äçÿðæà¢íàñö³ àäç³íàé, íåïàäçåëüíàé Óêðà³íû äà ïðýç³äýíòà Óêðà³íû Ïÿòðà Ïàðàøýíê³ çâÿðíóëàñÿ 178 íàðîäíûõ äýïóòàòà¢ Âÿðõî¢íàé Ðàäû Óêðà³íû, Êàá³íåò ïà Ðàäû ïà êóëüòóðû ³ äóõî¢íàñö³, 36 âÿäîìûõ óêðà³íñê³õ íàâóêî¢öà¢, ï³ñüìåíí³êà¢, ìàñòàêî¢ ç ïðàïàíîâàé àáâÿñö³öü 2018 ãîä Ãîäàì óêðà³íñêàé ìîâû. ²õ ³í³öûÿòûâó ïàäòðûìà¢ Ñóñâåòíû êàí³òýò óêðà³íöà¢

Âåðûì, øòî äîñâåä Óêðà³íû ìàá³ë³çóå ³ íàø äçÿðæà¢íà-ïàë³òû÷íû àïàðàò, ³íòýëåêòóàëüíóþ ýë³òó Áåëàðóñ³, ãðàìàäñêóþ ñóïîëüíàñöü çâÿðíóööà äà Ïðýç³äýíòà Àëÿêñàíäðà Ëóêàøýíê³ ç ïðàïàíîâàé àáâÿñö³öü 2019 ãîä Ãîäàì áåëàðóñêàé ìîâû.

Ìåíø ÿê ïðàç ìåñÿö ïàñëÿ çàêàí÷ýííÿ 2019 ãîäà - óïý¢íåíûÿ, Ãîäà áåëàðóñêàé ìîâû - íàöûÿíàëüíà-ïàòðûÿòû÷íûÿ êîëû êðà³íû àáàâÿçêîâà áóäóöü àäçíà÷àöü 30-ãîääçå ïðûíÿööÿ "Çàêîíà àá ìîâàõ ó Áåëàðóñêàé ÑÑÐ". Íàãàäàåì, øòî ¢ ãýòàãà ã³ñòàðû÷íàãà âàæíàñö³ Çàêîíà ãàäàì³ ¢çë¸òó áûë³ òîëüê³ 1990 - ë³ïåíü 1994 ãîäà, à ãàäàì³ ñâÿäîìàãà çàïàíÿïàäó - æí³âåíü 1994 ã. ³ ïà ñ¸íÿøí³ äçåíü.

Íå ãóáëÿåì íàäçåþ, øòî ¢ âûñîê³õ ýøàëîíàõ óëàäû Áåëàðóñ³ õîï³öü öâÿðîçàãà ðîçóìó, ïðàôåñ³éíàé ñìåëàñö³ ³ àäâàã³, êàá âÿðíóöü äà æûööÿ íàöûÿíàëüíà ïðàãðýñ³¢íû ³ òàê àêòóàëüíû, çàïàòðàáàâàíû íà ñ¸íÿ Çàêîí "Àá ìîâàõ ó Áåëàðóñêàé ÑÑÐ", ïðûíÿòû 28 ãàäî¢ òàìó íàçàä.

Ëåàí³ä Ëûñ,
ïðàôåñàð.
Ì³êîëà Ñàâ³ö³,
ïðàôåñàð.

Íàâ³íû Ãåðìàí³³

Âÿë³êäçåíü ó Ãåðìàí³³

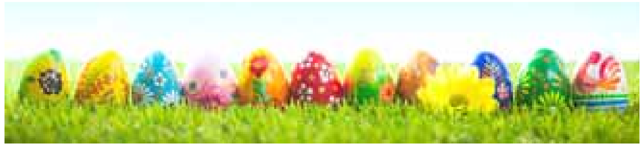

ßê ãýòà ïà-íÿìåöêó?

Ó ðîçíûõ ìîâàõ çàìàöàâàë³ñÿ ðîçíûÿ íàéìåíí³ ãýòàãà ñâÿòà. Ó ðóñêàé ìîâå ñëîâà *ïàñõà* ñûõîäç³öü ñâà³ì³ êàðàíÿì³ äà ëàö³íñêàãà íàéìåííÿ *pascha*, óòâîðàíàìó äà *pessach* íà ³¢ðûöå. *Ïåñàõ* - òàê çàâåööà ñ¸ííÿ öýíòðàëüíàå þäçåéñêàå ñâÿòà, ÿêîå àäçíà÷àåööà ¢ ïàìÿöü ïðà çûõîä ç Åã³ïòó. Ïà÷ûíàåööà ÿíî, ïàâîäëå ãàáðýéñêàãà êàëåíäàðà, íà 15-òû äçåíü âÿñíîâàãà ìåñÿöà *í³ñàí* ³ ñâÿòêóåööà íà ïðàöÿãó ñÿì³ äç¸í ó ²çðà³ë³ ³ âàñüì³ - ïà-çà ²çðà³ëåì.

Ïà-íÿìåöêó ñâÿòà Âÿë³êàäíÿ çàâåööà *Ostern*. *Ostern* - ñëîâà ñòàðàæûòíàãåðìàíñêàãà ïàõîäæàííÿ, ñâà³ì çíà÷ýííåì öåñíà çëó÷àíà ç íàéìåííåì ÷àñòê³ ñâåòó - *óñõîä* (*Osten*). Äëÿ ïàðà¢íàííÿ, *Easter* - Âÿë³êäçåíü ó àíãë³éñêàé ìîâå òàêñàìà ïåðàäàåöêâàåööà ç íàçâàé ÷àñòê³ ñâåòó, äçå ¢ñòàå ñîíöà - *east*. Òîé áîê, äçå ¢çûõîäç³öü ñîíöà, ë³÷û¢ñÿ àä ìûñëîâûì, çíàêàâûì ó õðûñö³ÿí, çâÿçàíûì ç óâàñêðýñåííåì ²ñóñà Õðûñòà.

Êàë³ ¢ íåìöà¢ Âÿë³êäçåíü?

Âÿë³êäçåíü àäíîñ³ööà äà ë³êó òàê çâàíûõ "ðóõîìûõ" öàðêî¢íûõ ñâÿòà¢, äàòà ÿê³õ çìÿíÿåööà ¢ çàëåæíàñö³ àä ãîäà. Ó ãðûãàðûÿíñêàé ³ þë³ÿíñêàé òðàäûöû³ ìàåööà ðàçûõîäæàííå ïàì³æ äàòàì³ ðàçë³êó Âÿë³êàäíÿ, ÿêîå ÷àñàì ìîæà äàñÿãàöü íàâàò ïÿö³ òûäíÿ¢! ×àñöåé çà ¢ñ¸ êàòàë³öê³ Âÿë³êäçåíü ñâÿòêóåööà íà òûäçåíü ðàíåé çà ïðàâàñëà¢íû.

Ãýòà ðîçí³öà àáóìî¢ëåíà ðîçí³öàé ïàì³æ ãðûãàðûÿíñê³ì ³ þë³ÿíñê³ì ñîíå÷íûì³ êàëåíäàðàì³, ç-çà ÷àãî ïðàâàñëà¢íûÿ ³ êàòàë³ê³ ¢ ðîçíû ÷àñ ïà÷ûíàþöü àäë³ê ÷àñó, ïàê³íóòàãà äà Âÿë³êàäíÿ àä ïåðøàãà âÿñíîâàãà ìàëàäç³êà.

Ö³êàâà òàêñàìà, øòî ¢ Ãåðìàí³³ Âÿë³êäçåíü, ÿê ³ Êàëÿäû, - ñâÿòà äçÿðæà¢íàãà ¢çðî¢íþ. Íà Âÿë³êäçåíü íÿìåöê³ÿ øêîëüí³ê³ âûõîäçÿöü íà âàêàöû³, ÿê³ÿ òàê ³ çàâóööà "âåë³êîäíûì³" - *Osterferien*. Âàêàöû³ ãýòûÿ äî¢æàööà àä àäíàãî äà äâóõ òûäíÿ¢, ó çàëåæíàñö³ àä ôåäýðàëüíàé çÿìë³. Àêðàìÿ òàãî, àô³öûéíûì³ âûõîäíûì³ äíÿì³ ë³÷àööà òàêñàìà *Karfreitag, Ostersonntag* ³ *Ostermonntag*.

Øòî òàêîå Karfiertag, Ostersonntag ³ Ostermontag?

Karfreitag (ïà-áåëàðóñêó Âÿë³êàÿ ïÿòí³öà, Æàëñíàÿ ïÿòí³öà) - òàê çàâåööà ïÿòí³öà íà Æàðñíûì òûäí³-òûäí³ ïåðàä Âÿë³êàäíåì. Ãýòû äçåíü ïðûñâå÷àíû ¢ñïàì³íó ïðà ñìåðöü ²ñóñà Õðûñòà íà êðûæû, çäûìàííå ç êðûæà ßãî öåëà ³ ïàõàâàííå. Ó Ãåðìàí³³ ãýòû äçåíü çàâóöü òàêñàìà *"stiller Tag"* (ö³õ³ äçåíü) ö³ *"stiller Feiertag"* (ö³õàå ñâÿòà). Ó ãýòû äçåíü íàâàò ³ñíóå çàáàðîíà íà ïðàâÿäçåííå çàáà¢ëÿëüíûõ ³ ñïàðòûâíûõ ìåðàïðûåìñòâà¢ ó ãðàìàäñê³õ ìåñöàõ, òàíöû-äûñêàòýê³, ³ íàâàò òýàòðàì äàâîäç³ööà ë³÷ûööà ç íàÿ¢íûì çàêîíàì. Ó ìíîã³õ ãàðàäàõ Ãåðìàí³³ âÿë³ê³ÿ ãàíäë¸âà-çàáà¢ëÿëüíûÿ öýíòðû çàñòàþööà ¢ ãýòû äçåíü çà÷ûíåíûì³ äëÿ íàâåäâàëüí³êà¢.

Karsamstag (Âÿë³êàÿ ñóáîòà, Æàðñíàÿ ñóáîòà) - ñóáîòà Æàðñíàãà òûäíÿ, ïðûñâå÷àíà, ïàâîäëå õðûñö³ÿíñêàé òðàäûöû³, ïàñòó ³ ìàë³òâàì ó ÷àêàíí³ Óâàñêðýñåííÿ Õðûñòà. Ãýòû äçåíü ó íåêàòîðûõ ðýã³¸íàõ Ãåðìàí³³ çàâåööà òàêñàìà *"stiller Samstag"* ïà àíàëîã³³ ç ïÿòí³öàé - *"ö³õàÿ ñóáîòà"*.

Ostersonntag - òàê çàâåööà äçåíü, ÿê³ àçíà÷àå ñàáîé Óâàñêðàøýííå Õðûñòà, êàíåö Âÿë³êàãà Ïàñòà ³ Æàðñíàãà òûäíÿ. Ó ãýòû äçåíü óñå çâû÷àéíà çá³ðàþööà çà ñÿìåéíûì ñòàëîì ç òðàäûöûéíûì³ ñòðàâàì³, â³íøóþöü àäç³í àäíàãî ç Âÿë³êàäíåì. Ó Ãåðìàí³³ ãýòû äçåíü - âûõîäíû.

Ostermontag - ïàíÿäçåëàê àäðàçó æ ïàñëÿ Âÿë³êàäíÿ, òàêñàìà ç'ÿ¢ëÿåööà âûõîäíûì äí¸ì. Ó ãýòû äçåíü íå ïðàöóþöü øêîëû, ãðàìàäñê³ÿ ³ äçÿðæà¢íûÿ ¢ñòàíîâû, à òàêñàìà øìàòë³ê³ÿ êðàìû. Òàê øòî, êàë³ âû àïûíóë³ñÿ ¢ Ãåðìàí³³ íàïÿðýäàäí³ Âÿë³êàäíÿ, âàðòà çàãàäçÿ ïàäóìàöü ïðà òîå, êàá íàçàïàñ³ööà åæàé íà ãýòûÿ âûõîäíûÿ ³ ïàäðûõòàâàöü óñ¸ íåàáõîäíàå äëÿ ñâÿòà Âÿë³êàäíÿ!

Êàë³ ÿéê³ ôàðáàâàöü áóäçåì?

Òàê, òàê - íåìöû òàêñàìà ôàðáóþöü ÿéê³ íà Âÿë³êäçåíü! Ïðà¢äà, ÿíû ÷àñöåé çà ¢ñ¸ ãýòà ðîáÿöü íå ñàì³, à êóïëÿþöü ó ñóïåðìàðêåöå ¢æî ãàòîâûÿ çâàðàíûÿ ³ ðàçìàëÿâàíûÿ ÿéê³. ²õ ìîæíà êóï³öü, âàðý÷û, ³ íåòîëüê³ íà Âÿë³êäçåíü - ó ³íøû ÷àñ ãýòàÿ øìàòêîëåðíàñöü áóäçå çâàööà *Picknickeier*. Àëå íà Âÿë³êäçåíü ³õ ïðàäàþöü ïðîñòà ¢ âåë³çàðíûõ êîëüêàñöÿõ, ïðû÷ûì óæî çàãî¢ãà äà ñàìàãà ñâÿòà!

Ïàøòî¢ê³ ç íàìàëÿâàíûì³ íà ³õ ÿéêàì³, çàéöàì³ ³ ³ ³íøûì³ àòðûáóòàì³ ñâÿòà ïà÷ûíàþöü ç'ÿ¢ëÿööà ¢ êðàìàõ äçå-í³äçå ¢æî ïàñëÿ Êàëÿä, à çà íåêàëüê³ òûäíÿ¢ äà ñàìîãà ñâÿòà ¢ íåêàòîðûõ ãàíäë¸âûõ öýíòðàõ ç'ÿ¢ëÿþööà ô³ãóðê³ âåë³êîäíûõ çàéöà¢ ³ ìàëþíàê ñöýíàê, ÿê äçåö³ øóêàþöü ðîçíàêàëÿðîâûÿ ÿéê³ ¢ ñàäçå ³ ¢ äâàðû. Ïàñëÿ Âÿë³êàäíÿ ¢ñ¸ ãýòà ¢ïðûãîæâàëüí³öòâà ïðûá³ðàþöü, ³ íåêàòîðûÿ ëþäç³ æàðòóþöü, øòî ðàç ïðûáðàë³ âåë³êîíóþ "ì³øóðó" ç ïàë³ö, çíà÷ûöü õóòêà çíî¢ ç'ÿâ³ööà êàëÿäíàÿ. Íàòîå ãýòà ³ Ãåðìàí³ÿ - óñ¸ ñïëàíàâàíà çàãàäçÿ, íàâàò *Ostereier!*

Âåëüì³ ïàïóëÿðíûÿ íà Âÿë³êäçåíü òàêñàìà øàêàëàäíûÿ ÿéê³³ ê³íäåð-íåñïàäçå¢ê³ - ïà-íÿìåöêó *Uberraschungseier*, ñêàðî÷àíà *U-eier* (ÿéê³ ç íåñïàäçå¢êàé!). ²õ àñàáë³âà ëþáÿöü äçåö³, äëÿ ÿê³õ Âÿë³êäçåíü - ãýòà ¢ ïåðøóþ ÷àðãó âÿñ¸ëàå ñâÿòà, áî íà Âÿë³êäçåíü ïðûõîäç³öü....íå, íå Ñàíòà Êëà¢ñ, à Âåë³êîäíû çàÿö!

Øòî õàâàå Âåë³êîäíû çàÿö?

Íó, âÿäîìà æ, ÿéê³! Ãýòà ¸í õàâàå íàïÿðýäàäí³ ðîçíàêàëÿðîâûÿ ðàçìàëÿâàíûÿ ÿéê³³ ñëîäû÷û ¢ ñàäçå, êàá äçåö³ ïîòûì ³õ øóêàë³ ³ öåøûë³ñÿ! Ãýòà ÿãî ìàëþþöü íà ìàëþíà÷êàõ ç ïàæàäàííÿì³³ ¢ ÿãî ÷àñàì ïåðàäïðàíàþööà òàòà ö³ ñòàðýéøû áðàò, êàá äàñòàâ³öü ðàäàñöü ìàëÿíÿòàì, ÿê³ÿ âåðàöü - ðàç ÿéê³ áÿðóööà íåâÿäîìà àäêóëü, çíà÷ûöü, ³õ ñàïðà¢äû ïðûí¸ñ *Osterhase*, ãýòû ñàìû Âåë³êîäíû çàÿö!

Âåë³êîäíû çàÿö ÿê çíàê óðàäë³âàñö³³ áàãàööÿ ñòà¢ çíàêàì Âÿë³êàäíÿ ¢ Ãåðìàí³³ ç XVI ñòàãîääçÿ ³ ç òûõ ÷àñî¢ ðàñïà¢ñþäç³¢ñÿ ïà ¢ñ³ì ñâåöå. Àäìûñëîâàé ïàïóëÿðíàñöþ ¸í êàðûñòàåööà ¢ Ãåðìàí³³, Øâåéöàðû³ ³ Í³äýðëàíäàõ. Ó âûãëÿäçå çàé÷ûêà¢ ðîáÿöü òàêñàìà öàöê³, ñëîäû÷û ³ ñóâåí³ðû. ¨ñöü íà Âÿë³êäçåíü ÿø÷ý³³íøû çâû÷àé - *Eier rollen*, øòî çíà÷ûöü êà÷àöü ÿéê³: ó êàãî äàëåé ïàêîö³ööà, òîé ³ ïåðàìîã. Ðàäàñö³ ¢ äçÿöåé, õîöü äàðìà äàäààâàé!

Ó íåìöà¢ ¸ñöü øìàò ïðûìàâàê ³ âåðøûêà¢ ïðà Âÿë³êäçåíü, ìíîã³ÿ ç ãóìàðàì!

Ñàéò De-online.

Â³íøóåì ñÿáðî¢ ÒÁÌ, ÿê³ÿ íàðàäç³ë³ñÿ ¢ êðàñàâ³êó

Àáàêóí÷ûê Ãàë³íà
Àáðàìîâ³÷ Â³òàëü Ìàð'ÿíàâ³÷
Àäûíåö Ñÿðãåé
Àêñàê (Àðëîâà) Âàëÿíö³íà ²â.
Àëÿêñàíäðà¢ Óëàäç³ì³ð Ëåàí.
Àëÿõíîâ³÷ Àíäðýé Ïÿòðîâ³÷
Àíàöêà Äçì³òðû Þð'åâ³÷
Àíäðýåíêà Òàööÿíà Ïÿòðî¢íà
Àïÿö¸íàê Ì³êàëàé Ì³êàëàåâ³÷
Àðàáåé Â³òàëü Ãåíàäçåâ³÷
Àðëî¢ Ñÿðãåé Àëÿêñååâ³÷
Àðýï'åâà Âîëüãà Ãåíàäçå¢íà
Àñ³å¢ñêàÿ Êðûñö³íà Ýðíåñò
Àñòàïåíêà Àëÿêñàíäð
Àñòàïåíÿ Ðûãîð ß¢ãåíàâ³÷
Àñòðà¢öî¢ Ñÿðãåé Àëÿêñàíä.
Àòðàøýíêà Ñÿðãåé Í³ê³ôàðàâ.
À¢øóêî¢ Ëåàí³ä Àëÿêñàíäð.
Àøóðûê Àíäðýé Ì³õàéëàâ³÷
Áàãäàíîâ³÷ Þðû Óëàäç³ì³ðàâ³÷
Áàçí³ê³í Þðû ²âàíàâ³÷
Áàëóøý¢ñêàÿ ²ðûíà
Áàíäàðýíêà Ç³íà³äà Àëÿêñàíäð.
Áàðàíî¢ñêàÿ Âîëüãà Àëÿêñàí.
Áàðàíî¢ñê³ Óëàäç³ì³ð Ì³êàë.
Áàðñê³ Â³êòàð ß¢ãåíàâ³÷
Áàðûñåâ³÷ Äàí³ëà Àíäðýåâ³÷
Áàñÿêîâà Àë³íà
Áîëòàê Àëÿêñàíäð
Áðûëå¢ñêàÿ Íàòàëëÿ Ì³õàéë.
Áóäàé Ëþäì³ëà
Áóëàòî¢ñê³ Àðö¸ì ²ãàðàâ³÷
Áóëüÿíêîâà ßí³íà
Áóõî¢ñêàÿ ßí³íà
Áûëü Â³òàëü Àíàòîëüåâ³÷
Âàéöÿõîâ³÷ Ç³íà³äà Àôàíàñ.
Âàéöÿõîâ³÷ Ýäóàðä Àíòîíàâ³÷
Âàéöÿõîâ³÷ Ìàðûÿ
Âàêàð Ëþäì³ëà Óëàäç³ì³ðà¢íà
Âàëàäçüêî Âàäç³ì Ïÿòðîâ³÷
Âàëûíåö Àëåíà
Âàðãàí Â³òàëü
Âàñ³ëåö Ïàâåë Àëÿêñååâ³÷
Âàñ³ëüêî¢ Â³òàëü Ðûãîðàâ³÷
Âà¢êàâåö ß¢ãåí
Âåðàá'¸¢ Â³òàëü
Â³íàãðàäàâà¢ Äçì³òðûé Ì³êàë.
Â³íàãðàäàâà¢ Ïàâåë Þð'åâ³÷
Âîéêåëü Ïàâåë Àíàòîëüåâ³÷
Âî¢êàâà Â³êòîðûÿ Àíàòîë.
Âÿðáî¢ñêàÿ ²ðûíà Ëåàí³äà¢íà
Ãàãàë³íñêàÿ Ëþäì³ëà
Ãàå¢ñêàÿ Àëÿêñàíäðà Ðàìóàë.
Ãàïàíîâ³÷ ²âàí
Ãàðàäíîâ³÷ Àëà Ëåàí³äà¢íà
Ãàðäûíåö Ë³äç³ÿ Ì³õàéëà¢íà
Ãàðýë³êàâà Òàìàðà Ïÿòðî¢íà
Ãàñþê Ìàðûíà
Ãëàäêàÿ Àíàñòàñ³ÿ Ì³êàëàå¢íà
Ãîå¢ñêàÿ Àëåñÿ
Ãðûãàðêåâ³÷ Âàäç³ì Þð'åâ³÷
Ãðûíÿâåöêàÿ Íàäçåÿ Êàíñòàí.
Ãðûíÿâ³öê³ Þðû Àíàòîëüåâ³÷
Ãðûöêåâ³÷ Àëÿêñàíäðà Àëÿê.
Ãóðêîâà Àí³òà Ãðàæûíà Àëÿê.
Ãó÷àê Âîëüãà Óëàäç³ì³ðà¢íà
Äàéë³ä Ïàâåë Êàíñòàíö³íàâ³÷
Äàðàôåé÷ûê Ãàííà
Äàðîãà Ì³êàëàé Ô³ë³ïàâ³÷
Äà¢ãàøýé Ãàë³íà Àëÿêñàíäð.
Äçåì³äçåíêà Àíàñòàñ³ÿ Àëÿêñ.
Äçåí³ñàâ³÷ Í³íà
Äç³íã³ëå¢ñê³ Â³òàëü Â³êòàðàâ³÷
Äçüÿ÷êî¢ Àëåã Óëàäç³ì³ðàâ³÷
Äçÿá¸ëàÿ Àëåíà Â³êòàðà¢íà
Äçÿã³ëåâà Ãàë³íà
Äçÿì'ÿíåíêà Àëåñü Ì³õàéëàâ³÷
Äçÿðãà÷ Ãàë³íà ²âàíà¢íà
Äî¢êøà ²ðûíà
Äðàéë³õ Àëåíà Óëàäç³ì³ðà¢íà
Äóá³öêàÿ Ñöÿïàí³äà
Äóëüêî Âîëüãà
Äóíäàëåâ³÷ Ëþäì³ëà
Åëüÿøýâ³÷ ²ðûíà
Åðìàëîâ³÷ Êàíñòàíö³í Óëàäç³ì.
Æóêà¢ Â³òà¢ò Â.
Çàáëîöê³ Ìàêñ³ì Ì³õàéëàâ³÷
Çàâàäñêàÿ Àëåíà Ì³õàéëà¢íà
Çàíêåâ³÷ Âîëüãà
Çàõàðýâ³÷ Àëåíà Ì³õàéëà¢íà
Çâåðàâà Òàìàðà Ì³êàëàå¢íà
Çâÿðîê Àíäðýé Ñÿðãååâ³÷
Çåëÿíå¢ñêàÿ Àêñàíà Ì³õàéë.
Ç³íî¢åâà Ñâÿòëàíà
Çóåâà Ëàðûñà Àëåãà¢íà
²âàíîâà Í³íà
²âàíî¢ ²ãàð Â³êòàðàâ³÷
²âàøêåâ³÷ Àëÿêñàíäð Àíàòîë.
²ëüþí³öê³ Ê³ðûëà
²ëüþ÷ûê Ì³êàëàé Àíòîíàâ³÷
²îò÷àíêà Íàñòàññÿ Àëÿêñå¢íà
²¢÷ûíà Òàööÿíà Ñÿðãåå¢íà
Êàáçàð Àíàòîëü ²ãàðàâ³÷
Êàäóøêåâ³÷ ²âàí Àíòîíàâ³÷
Êàçàêåâ³÷ Þðû Àëÿêñàíäð.
Êàçëîâ³÷ Àëåíà
Êàçìåð÷àê ²ãàð Ì³õàéëàâ³÷
Êàëÿäà Íàäçåÿ Ñÿðãåå¢íà
Êàëÿäà Íàòàëëÿ Âàñ³ëüå¢íà
Êàìëþê Àëåñü Àíòîíàâ³÷
Êàíàíîâ³÷ Àëÿêñàíäð Àëÿêñ.
Êàíàïàöê³ Âàäç³ì
Êàðàëåíÿ Æàííà Ñÿì¸íà¢íà
Êàðë³íñêàÿ Òàìàðà ²âàíà¢íà
Êàðïîâ³÷ Àëåñü Àëÿêñàíäð.
Êàñàÿ Ãàííà
Êàñòóñ¸¢ Ðûãîð Àíäðýåâ³÷
Êàñüÿí÷ûê Ñâÿòëàíà Âàñ³ë.
Êàöýâ³÷ ²ðûíà Ì³êàëàå¢íà
Êà÷àí Àëåíà Ñòàí³ñëàâà¢íà
Êàøàëüêîâà Ìàðûÿ ßêà¢ëå¢íà
Êàøýëü Êàñòóñü
Ê³ñÿë¸âà Ñâÿòëàíà
Êë³øýâ³÷ ²ãàð Óëàäç³ì³ðàâ³÷
Êí³ò Óëàäç³ì³ð Ì³õàéëàâ³÷
Êðàêî¢íû ß¢ãåí Àëÿêñàíäð.
Êðàñíàñåëüñê³ Äçÿí³ñ
Êðàñî¢ñêàÿ Íàòàëëÿ Ëåàí³ä.
Êðýöê³ Â³òàëü
Êóçüì³íà Äàð'ÿ Ì³õàéëà¢íà
Êóçüíÿöî¢ Êàíñòàíö³í Êàíñò.
Êóë³ê Â³êòàð Óëàäç³ì³ðàâ³÷
Êóë³êî¢ Óëàäç³ì³ð Óëàäç³ì.
Êóëüáàêà Àëÿêñàíäð Ïÿòðîâ³÷
Êó÷ûíñê³ Àíàòîëü
Êóðýï³í Ì³ê³òà
Ëàêóö³í Ñÿðãåé Äçì³òðûåâ³÷
Ëàïóöü ²ðûíà Ñÿðãåå¢íà
Ëàòóøêà Ðîìàí Àíäðýåâ³÷
Ëåàíîâ³÷ Àëÿêñàíäðà
Ëåïóøýíêà Ìàêñ³ì Àëÿêñååâ³÷
Ëå¢÷àíêà Ãàííà Ïà¢ëà¢íà
Ë³ñàé Ãåíàäçü Ñòàí³ñëàâàâ³÷
Ë³òâ³íîâ³÷ Àëåñÿ Ãåíàäç.
Ë³÷êî Óëàäç³ì³ð ß¢ãåíàâ³÷
Ëóêàøýâ³÷ Þðû Àëÿêñàíäð.
Ëûñàÿ Íàòàëëÿ
Ëüâîâà Ãàííà Ëåàí³äà¢íà
Ëÿõîâ³÷ Àëåíà
Ëÿø÷ó¢ Â³êòàð
Ìàêñ³ìîâ³÷ Êàöÿðûíà
Ìàëåö Íàäçåÿ
Ìàë³÷ý¢ñê³ Ïàâåë Â³êòàðàâ³÷
Ìàìàíòàâà Ëþáî¢
Ìàíêóñ Àðòóð Ýäóàðäàâ³÷
Ìàíêóñ Êàíñòàíö³í Â³êòàðàâ³÷
Ìàíüêî Àãàòà Àíòîíà¢íà
Ìàíüêî Àëåñÿ
Ìàðàçþê Àíòîí³íà Âàñ³ëü.
Ìàðîçàâà Íàòàëëÿ Àíàòîë.
Ìàð÷óê Äçì³òðû ²âàíàâ³÷
Ìàòâååâà Ãàííà
Ìàöâååâà Òàööÿíà Â³êòàðà¢íà
Ìàöåëüñê³ Ì³õàñü Àëüôðýä.
Ìåëüí³êàâà Àëà
Ì³ö¸êî¢ Âîëüãà Óëàäç³ì³ð.
Ì³öûíñêàÿ Âàëÿíö³íà Àëÿêñ.
Ì³øóð Þëüÿíà Äçì³òðû¢íà
Íàãîðíàÿ Àë³íà Àëÿêñàíäð.
Íåñöÿðîâ³÷ Àíòàí³íà Àíä.
Íåñöÿðóê Àðêàäçü Â³òàëüåâ³÷
Ïàäÿíêà Íàòàëëÿ Àíàòîëü.
Ïàçíÿêîâà Ãàííà Âàñ³ëü.
Ïàíêî¢ Ñ.À.
Ïàï³êà¢íû Àíòîí³íà Óëàäç³ì³ð.
Ïàïî¢ ²ãàð Ñåë³âåðñòàâ³÷
Ïàðõ³ì÷ûê Â³êòàð Â³êòàðàâ³÷
Ïàðý÷íà Ç³íà³äà Ïà¢ëà¢íà
Ïàñòóõî¢ Ì³õà³ë ²âàíàâ³÷
Ïàøóê Òàööÿíà Äçì³òðûå¢íà
Ïåòðàøýâ³÷ Àðö¸ì
Ï³ëàõàòíþê Ñâÿòëàíà Ïà¢ëà¢íà
Ïðàêàïîâ³÷ Ãåîðã³ Äçì³òð.
Ïóøê³íà ßí³íà Àëÿêñàíäðà¢íà
Ïøàí³÷íû Þðû Ðûãîðàâ³÷
Ïÿòêåâ³÷ Äçÿí³ñ
Ïÿòðî¢ñêàÿ Ë³çàâåòà
Ðàáåöêàÿ Òàööÿíà Þð'å¢íà
Ðàé÷îíàê Àäà Ýëüâ³¢íà
Ðàìàí÷óê Ðà³ñà Ì³õàéëà¢íà
Ðóäàêî¢ Àëåã Âàñ³ëüåâ³÷
Ðóñåö³ Ñÿðãåé Âàñ³ëüåâ³÷
Ñàâåëüåâà Òàööÿíà Àíàòîë.
Ñàâ³÷ Âàëåð Óëàäç³ì³ðàâ³÷
Ñàêàëî¢ Þðû Àëÿêñàíäðàâ³÷
Ñàêàëî¢ñêàÿ Âåðàí³êà Ïÿòð.
Ñàêàëóõà Àëåñü ²âàíàâ³÷
Ñàëàäêî¢ Ãàííà Ì³õàéëà¢íà
Ñàöóòà ²âàí Óëàäç³ì³ðàâ³÷
Ñåâåðöà¢ Ì³êàëàé Àëÿêñàíä.
Ñåëóÿíàâà Àëà
Ñ³âóê Êàöÿðûíà
Ñ³äàðà¢ Ñÿðãåé
Ñ³ëüíîâà Ëþäì³ëà Äàí³ëà¢íà
Ñ³¢êîâ³÷ Âàëÿíö³íà Ì³êàë.
Ñêàêî¢ñêàÿ Ìàðûÿ Â³òàëü¢íà
Ñê³äàí Àëÿêñàíäð Ïÿòðîâ³÷
Ñíàïêî¢ñê³ Ñÿðãåé Óëàäç³ì³ð.
Ñîðê³íà ²íà Âàëåð'å¢íà
Ñòàí³ñëàâåíêà Ãàííà Ðûãîð.
Ñòàòêåâ³÷ Àíäðýé ²ãàðàâ³÷
Ñòàøóë¸íàê ²âàí ²âàíàâ³÷
Ñòðûæàê Àíäðýé Ñÿðãååâ³÷
Ñòðýöõêåíå Âàëÿíö³íà Êàíñò.
Ñóãàê Âàäç³ì Êàíñòàíö³íàâ³÷
Ñóëåéêàÿ Í³íà Àíäðýå¢íà
Ñöÿïóê Âàëÿíö³íà Àíäðýå¢íà
Ñûöüê³ Ê³ðûë Âàëåð'åâ³÷
Ñÿöêî Òàööÿíà Ñÿðãåå¢íà
Òàáîë³÷ Àëåíà Óëàäç³ì³ðà¢íà
Òàë³ïåêà Äçì³òðû Ì³õàéëàâ³÷
Òàðàðàêà Àëåíà
Òðóí³î¢ Â³êòàð ²âàíàâ³÷
Òóøûíñê³ Äçÿí³ñ Ì³õàéëàâ³÷
Óñö³íîâ³÷ Þðû
Ôåäóêîâ³÷ Âîëüãà Ì³êàëàå¢íà
Ô³ë³ï÷àíêà Äçÿí³ñ Óëàäç³ì³ð.
Ô³íàãåíàâ Àíòîí Àëÿêñàíäð.
Ôóðñ Àíòîí Â³êòàðàâ³÷
Ôýéã³íà Ñàô³ÿ Ãåîðã³å¢íà
Ôÿñåíêà ²ãàð ²âàíàâ³÷
Õàäàí¸íàê Ìàðûÿ ²âàíà¢íà
Õàäàðîâ³÷ Ãàííà Óëàäç³ì³ð.
Õàëüìàíöû÷ Ñÿðãåé Àíòîí³ë.
Õ³ìà÷ Àëÿêñàíäð Àíàòîë.
Öàðóê Þë³ÿ
Öåëåø Ëÿâîí Ñöÿïàíàâ³÷
Öåõàíîâ³÷ Ç³ì³öåð
Ö³ìîõ³íà Ìàðûÿ Ìàêñ³ìà¢íà
Ö³õàíà¢ Ìàêñ³ì Â³êòàðàâ³÷
Öÿðîõ³í Óëàäç³ì³ð Ñòàí³ñëàâ.
Öÿðýøêà Âàñ³ëü ßêà¢ëåâ³÷
×àáàòàðý¢ñêàÿ Òàìàðà Ìàöâ.
×àå¢ñêàÿ Àëà Êàíñòàíö³íà¢íà
×àðíÿ¢ñêàÿ Ñâÿòëàíà Ñÿðã.
×àðíÿ¢ñê³ Ì³õà³ë Äàâûäàâ³÷
×àðòîê Àëåã Àëåãàâ³÷
×ûâàíîöàâà Â³êòîðûÿ Ì³ê³ò.
×ûðýö Äçì³òðû Àðêàäçåâ³÷
Øàïÿëåâ³÷ Âàëÿíö³íà Ðûãîð.
Øà¢ðà Þðû Ì³õàéëàâ³÷
Øà¢öî¢ Ðàìàí ²ãàðàâ³÷
Øàøêåâ³÷ Í³êà Ïÿòðî¢íà
Øêîðäàâà Âîëüãà Ï³ë³ï¢íà
Øóê Íàäçåÿ
Øóì÷ûê Ôðàíö Ñòàí³ñëàâàâ³÷
Øóò Ïàâåë Âàñ³ëüåâ³÷
Ø÷óê³í Ì³õàë Óëàäç³ì³ðàâ³÷
Ø÷ûðàêîâà Ëàðûñà
Øýâÿêà Àëÿêñàíäð Ïÿòðîâ³÷
Þðæûö Ñâÿòëàíà Ëåàí³äà¢íà
Þðæûö Óëàäç³ì³ð Ãåíàäçåâ³÷
ßáëîíñê³ Ç³ì³öåð Ìàöâååâ³÷
ßê³ìåíêà Þë³ÿ Àíäðýå¢íà
ßðìàëåíêà Âàñ³ëü Ñöÿïàíàâ³÷
ßô³ìîâ³÷ Þë³ÿ Ïà¢ëà¢íà
ßöûíà Âîëüãà

85 ÃÀÄÎ¡ Ç ÄÍß ÍÀÐÀÄÆÝÍÍß Ï.À. ÀÒÐÓØÊÅÂ²×À

Ñ¸ëåòà ñïà¢íÿåööà 85 ãàäî¢ ç äíÿ íàðàäæýííÿ ïðàôåñàðà Ï.À. Àòðóøêåâ³÷à, òâîð÷àå æûöö¸ ÿêîãà ïðàéøëî ¢ Êàçàõñòàíå. ßê òàì àïûíó¢ñÿ õëîïåö ç â¸ñê³ Ìàðõà÷î¢ø÷ûíà, øòî çíàõîäç³ööà íåäàë¸êà àä Íîâàãà Ñâåðæíÿ (Ñòà¢áöî¢ñê³ ðà¸í), ÿê ðàñö³ëà ÿãî ³ äçåñÿòê³ ÿãîíûõ ñÿáðî¢-âûïóñê³íêî¢ Ãîðàöêàé ñåëüñêàãàñïàäàð÷àé àêàäýì³³ - öàë³ííàÿ ýïàïåÿ ³ íà ¢ñ¸ æûöö¸ ïàðàäí³ëà ÿãî ç Êàçàõñòàíàì? Àá ãýòûì Ïàâåë Àëÿêñàíäðàâ³÷ ñàì çöåïëûí¸é ðàñïàâÿäàå ¢ êí³çå "Äóøà æûâå ¢ Êàçàõñòàíå", ÿêàÿ ¢âàõîäç³öü ó êàçàõñêóþ ñåðûþ ÆÇË. Äàðý÷û, ñòâàðýííå ãýòàé ñåðû³ ³í³öûÿâࢠÏðýç³äýíò Êàçàõñòàíà Í.À. Íàçàðáàå¢, ÿê³ äà 10-ãîääçÿ íåçàëåæíàñö³ Êàçàõñòàíà äàðó÷û¢ àäçíà÷ûöü ó ñåðû³ òûõ ëþäçåé, øòî øìàò çðàá³ë³ äëÿ ì³æíàöûÿíàëüíàé çãîäû ¢ êðà³íå. Ãýòà òýìà äëÿ ðýêòàðà ÊàçÄÀÀÁÀ ïðàôåñàðà Ï.À. Àòðóøêåâ³÷à áûëà áàëþ÷àé ³ âåëüì³ àêòóàëüíàé. Ñïðàâà ¢ òûì, øòî ÊàçÄÀÀÁÀ Ïàâåë Àëÿêñàíäðàâ³÷ óçíà÷àë³¢ àäðàçó ïàñëÿ ñíåæàíüñêàãà ïà¢ñòàííÿ êàçàõñêàé ìîëàäç³ (17-18 ñíåæíÿ 1986 ã., ã Àëìà-Àòà). Ó òûõ õâàëÿâàííÿõ óäçåëüí³÷àë³ àñîáíûÿ ñòóäýíòû ³ âûêëàä÷ûê³ àðõ³òýêòóðíà-áóäà¢í³÷àãà ³íñòûòóòà. Ãàëî¢íàé çàäà÷àé ó òîé ÷àñ áûëî çí³æýííå ¢çðî¢íþ ïàë³òûçàâàíàñö³ ñòóäýíöêàé ìîëàäç³ íà àñíîâå ãëûáîêàé ïàâàã³ äà êàçàõñêàé ìîâû, çâû÷àÿ¢, ã³ñòîðû³ ³ êóëüòóðû êàçàõà¢. Ïàâåë Àëÿêñàíäðàâ³÷ ðàçóìå¢, øòî ìàëàäûõ õëàïöî¢ ïåðøàêóðñí³êࢠë¸ãêà áûëî âûöÿãíóöü íà ïëîø÷ó, àëå íåìàã÷ûìà ïàáóäàâàöü ñàìàñòîéíóþ êàçàõñòàíñêóþ äçÿðæàâó áåç íàöûÿíàëüíàé òýõí³÷íàé ³íòýëåêòóàëüíàé ýë³òû. Ïà÷àëàñÿ íàïðóæàíàÿ ïðàöà ïà ìàäýðí³çàöû³ ìàòýðûÿëüíàé áàçû ³íñòûòóòà, áóäà¢í³öòâà âó÷ýáíûõ êàðïóñî¢ ³ ñòóäýíöê³õ ³íòýðíàòà¢, ïåðàïðàöî¢ê³ íàâó÷àëüíûõ ïëàíࢠ³ äàêóìåíòࢠç óë³êàì íîâûõ ñïåöûÿëüíàñöåé ³ çìåí ó íàâó÷àëüíà-âûõàâà¢÷àé ïðàöû. Ó ³íñòûòóöå ç'ÿâ³ë³ñÿ íîâûÿ ëàáàðàòîðû³, êàôåäðû. Ìíîã³ÿ äûñöûïë³íû âûêëàäàë³ñÿ íà êàçàõñêàé ìîâå. ÂÍÓ ïà÷àëà àêòû¢íà âûêàðûñòî¢âàöü ìàã÷ûìàñö³ ì³æíàðîäíàãà ñóïðàöî¢í³öòâà. Êîæíû ãîä äçåñÿòê³ ñòóäýíòà¢-êàçàõࢠ³ àñï³ðàíòࢠíàê³ðî¢âàë³ñÿ ïðàöÿãâàöü íàâó÷àííå ¢ Òóðýöêàé Ðýñïóáë³öû, Àíãë³³. Ìíîã³ÿ âûêëàä÷ûê³ òàì æà ïðàõîäç³ë³ ñòàæûðî¢ê³. Àá'ÿäíàííþ êàëåêòûâà ³íñòûòóòà äàïàìàãëà ñëóæûë³ ñâÿòî÷íûÿ ìåðàïðûåìñòâû (ñâÿòêàâàííå Íà¢ðûçà ³ ³íø.). Áûòàâûÿ, íàâó÷àëüíûÿ ïðàáëåìû ñòóäýíòࢠâûðàøàë³ñÿ íà "ñòóäýíöê³õ ÷àòàâÿðãàõ". ²íñòûòóò çìÿíÿ¢ñÿ. Ó 1990 ãîäçå ¸í àäíûì ç ïåðøûõ ÂÍÓ ïðàéøî¢ ñàþçíóþ àòýñòàöûþ, à ¢ 1994 ã. ïàñòàíîâàé êàçàõñòàíñêàãà ¢ðàäó ³íñòûòóò áû¢ ïåðàéìåíàâàíû ¢ àðõ³òýêòóðíà-áóäà¢í³÷óþ àêàäýì³þ. Ãýòûÿ çìåíû àä÷óë³ ¢ñå ñóïðàöî¢í³ê³ ÊàçÄÀÀÁÀ: ³õ çàðïëàòà ñòàëà óäâàÿ âûøýé, ÷ûì ó ³íøûõ ÂÍÓ Êàçàõñòàíà.

Ó 1952 ãîäçå ñêîí÷û¢ Íÿñâ³æñêóþ ïåäàãàã³÷íóþ âó÷ýëüíþ ³ ïðàöàâࢠíàñòà¢í³êàì ìàòýìàòûê³ ¢ â. ß÷àíêà Ñòà¢áöî¢ñêàãà ðà¸íà, ó 19 ãàäî¢ ñòࢠäûðýêòàðàì ñÿì³ãàäîâàé øêîëû. Ó 1958 ãîäçå ïàñëÿ çàêàí÷ýííÿ Áåëàðóñêàé ñåëüñêàãàñïàäàð÷àé àêàäýì³³ ìàëàäû ³íæûíåð-çåìëå¢ïàðàä÷ûê áû¢ íàê³ðàâàíû íà ïðàöó ¢ Àëìà-Àòó, äçå ïà÷ࢠïðàöó ³íæûíåðàì, íà÷àëüí³êàì àääçåëà öýíòðàëüíàé êàìïëåêñíàé ýêñïåäûöû³ (1958-1960 ãã.)...

1990 ãîä ïðûí¸ñ Ï.À. Àòðóøêåâ³÷ó ³ íîâûÿ êëîïàòû: ¸í áû¢ àáðàíû äýïóòàòàì Âÿðõî¢íàãà Ñàâåòà Êàçàõñòàíà, à ¢ íàñòóïíû ïåðûÿä - ³ Ìàæë³ñà. Ó 1992 ãîäçå Ï.À. Àòðóøêåâ³÷ ïðàïàíîâࢠÂÑ Êàçàõñòàíà ìàêåò äçÿðæà¢íàãà ñöÿãà ðýñïóáë³ê³, ðàñïðàöàâàíàãà êàçàõñê³ì³ ñòóäýíòàì³-àðõ³òýêòàðàì³. Àñíî¢íûÿ ³äý³ ãýòàãà ìàêåòà çíàéøë³ àäëþñòðàâàííå ¢ öÿïåðàøí³ì äçÿðæà¢íûì ñöÿãó Ðýñïóáë³ê³ Êàçàõñòàí. Ïðàöà ¢ âûøýéøûì äçÿðæà¢íûì îðãàíå êðà³íû, çàòûì ó Àñàìáëå³ íàðîäࢠÊàçàõñòàíà (íàìåñí³êàì Ñòàðøûí³, Ñòàðøûíÿ - Ïðýç³äýíò Ðýñïóáë³ê³ Êàçàõñòàí Í.À. Íàçàðáàå¢) ïðûíåñëà íîâû äîñâåä ³ ïåðààñýíñàâàííå ðàíåéøàãà.

Ó ãýòûÿ ãàäû ¢ Êàçàõñòàíå ïðûêìåòíà àêòûâ³çàâàë³ñÿ ì³ãðàöûéíûÿ ïðàöýñû. Ìíîã³ÿ âûÿçäæàë³: àñàáë³âà, íåìöû, ðóñê³ÿ, óêðà³íöû, áåëàðóñû. Ëþäçåé ïàäãàíÿëà íÿ¢ïý¢íåíàñöü ó áóäó÷ûí³. Âàéñêî¢öû ³ìêíóë³ñÿ ñëóæûöü íà ñâà¸é ýòí³÷íàé ðàäç³ìå. Ñïåöûÿë³ñòû áà÷ûë³ ïåðàøêîäû ¢ ïðàôåñ³éíàé äçåéíàñö³. Ëþäç³ ïà÷àë³ ãóðòàâàööà ïà ýòí³÷íûì ïðûçíàêó. Ç'ÿâ³ë³ñÿ íàöûÿíàëüíûÿ êóëüòóðíûÿ àñÿðîäê³. Ñÿðîä êàçàõñòàíñê³õ áåëàðóñࢠíàéáîëüøóþ íàöûÿíàëüíóþ ñâÿäîìàñöü ïðàÿâ³ë³ áûëûÿ öàë³ííê³, âàéñêî¢öû ³ ñïåöûÿë³ñòû. Óçí³ê êóëüòóðíû àñÿðîäàê "Áåëàðóñü" ó Àëìà-Àöå (ñòàðøûíÿ - Ï.À. Àòðóøêåâ³÷, àäêàçíû ñàêðàòàð - ß.À. Ìàéñåé÷ûê), ó Ïðûàç¸ðñêó ïàäïàëêî¢í³êàì Ñ.Â. Ñóäí³êàì âûäàâàëàñÿ áåëàðóñêàìî¢íàÿ ãàçåòà "Ðîêàø". Íàëàäç³ë³ñÿ êàíòàêòû ç Ì³í³ñòýðñòâàì àäóêàöû³ Áåëàðóñ³, ÇÁÑ "Áàöüêà¢ø÷ûíà", ³íøûì³ áåëàðóñê³ì³ àñÿðîäêàì³. Äçåñÿòê³ äçÿöåé êàçàõñòàíñê³õ áåëàðóñࢠçìàãë³ àòðûìàöü âûøýéøóþ àäóêàöûþ ¢ áåëàðóñê³õ ÂÍÓ. Ïàçíåé áåëàðóñê³ÿ çãóðòàâàíí³ ïà÷àë³ ç'ÿ¢ëÿööà ¢ ³íøûõ ãàðàäàõ Êàçàõñòàíà. Ïàâó÷àëüíûì³ áûë³ ñóñòðý÷û ç áåëàðóñê³ì³ íàâóêî¢öàì³-ã³ñòîðûêàì³ (ß.². Þõî, Ó. Ìåëüÿí÷ûêàì ³ ³íø.). Ïàâåë Àëÿêñàíäðàâ³÷ àêòû¢íà ïàäòðûìࢠ³õ ïðàïàíîâó ãîäíà àäçíà÷ûöü 250-ãîääçå ç äíÿ íàðàäæýííÿ À.Ò.Á. Êàñöþøê³. ÊÀ "Áåëàðóñü" àðãàí³çàâࢠô³íàíñàâàííå êí³æê³ "Íàðàäç³¢ñÿ ÿ ë³öâ³íàì", ÿêàÿ ïàñëÿ ãýòàãà õóòêà âûéøëà ¢ ñâåò ó âûäàâåöòâå "Íàâóêà ³ òýõí³êà". Ñÿáðû ÊÀ "Áåëàðóñü" ðàñïðàöàâàë³ ìàêåò çíà÷êà ¢ ãîíàð 250-ãîääçÿ À.Ò.Á. Êàñöþøê³, ³ ¢ Êàçàõñòàíå âûðàá³ë³ ÿãî. Ïà ìàêåöå, ïàäðûõòàâàíûì ìàñòàêàì³ Êàçàõñòàíà, íà ìåíñê³ì ãàäç³íí³êàâûì çàâîäçå áûëî âûðàáëåíà êàëÿ äçâþõ òûñÿ÷ çíà÷êî¢. Àëå ðàäóå òîå, øòî êîæíû ãîä äçåñÿòê³ òûñÿ÷ áåëàðóñࢠïðûõîäçÿöü äà êàìåíÿ Êàñöþøê³ íà ÿãî ðàäç³ìå, êàá óñïîìí³öü ïàòðûÿòà ñâà¸é çÿìë³.

Ï.À. Àòðóøêåâ³÷ ãîäíà ïðàéøî¢ ñâîé æûöö¸âû øëÿõ. Ïðàõ ÿãî ïàêî³ööà íà àäíûõ ç ìîã³ëàê ç 2014 ã

ß.À. Ìàéñåé÷ûê.

Âîêëàäêà êí³ã³ Âîëüã³ Áàá³é «Ïàâåë Àòðóøêåâ³÷». Àëìàòû, 13 ñíåæíÿ 2011 ã.

"Àìåðûêàíñêàÿ ìðîÿ"

Câåòëàé ïàìÿö³ ßðàñëàâà Â³í³öêàãà

Óÿê³ÿ ïðàôåñ³³ øë³ íàøûÿ ñóðîäç³÷û, êàë³ ïðûáûâàë³ ¢ 1950-õ ãàäàõ ó Àìåðûêó? Àäíîé ç òàê³õ ïðàôåñ³ÿ¢ äëÿ ìíîã³õ ñòàëàñÿ çóáíàÿ òýõí³êà, àáñëóãî¢âàííå äàíòûñòà¢, âûðàáàì çóáî¢. Ïðàöàþ ¢ ãýòàé ãàë³íå øìàò õòî çäîëå¢ ðýàë³çàâàöü ñâàå ³ äçÿöåé òàê çâàíóþ "àìåðûêàíñêóþ ìðîþ", ö³, ÿê ó íàñ êàæóöü, âûá³ööà ¢ ëþäç³.

Àäíûì ç òàê³õ áû¢ íÿäà¢íà ïàìåðëû (26.01.2018) ó Êàë³ôîðí³³ ßðàñëࢠ(Ñëàâ³ê) Â³í³öê³. Ïðûáû¢øû ¢ Íüþ ¨ðê íà ïà÷àòêó 1950-õ, ¸í íå¢çàáàâå ïåðàáðà¢ñÿ ¢ Ëîñ-Àíäæýëåñ, äçå ïàñÿë³ëàñÿ ç ÷àñàì óñÿ ñÿì'ÿ Â³í³öê³õ: áàöüê³, äçâå äà÷ê³ ³ ñûí.

Ñëàâ³ê íàðàäç³¢ñÿ ¢ Íÿñâ³æû (26.04.1925) ó ñÿì'³ áûëîãà àô³öýðà öàðñêàé àðì³³ ³ áåëàðóñêàãà ãðàìàäñêàãà äçåÿ÷à Àëåñÿ Â³í³öêàãà. Ñÿì'ÿ Â³í³öê³õ àïûíóëàñÿ ïàä êàíåö âàéíû ¢ Ãåðìàí³³. Òàì Ñëàâ³ê ïàñòóï³¢ âà ¢í³âåðñ³òýò ³ àòðûìࢠäûïëîì äàíòûñòà.

Àëå ¢ Àìåðûöû äûïëîìû ç ³íøûõ êðà³í íå ïðûçíàþööà, íàâàò, êàë³ õòî ãðàìàäç³í ö³ ¢ðàäæýíåö Çëó÷àíûõ Øòàòà¢. Ñëàâ³ê âûáðࢠñàáå áë³çêóþ äà äàíòûñòûê³ ïðàôåñ³þ çóáíîãà òýõí³êà. Ïàãàòî¢, øòî ¸í áû¢ çäîëüíû ¢ ðóêàõ, à ¢ äàäàòàê àäàðàíû ìàñòàöê³ì³ òàëåíòàì³, ëþá³¢ ìàëþíê³, ìóçûêó, çàéìà¢ñÿ ¢ âîëüíû ÷àñ ôàòàãðàô³ÿé.

Ó ñâà¸é ïðàôåñ³éíàé ïðàöû, ó ÿêîé ÿìó øìàò äàïàìàãàëà æîíêà Êàöÿðûíà (ç äîìó ßöýâ³÷à¢), Ñëàâ³ê íåòîëüê³ àäçíà÷à¢ñÿ ÿêàñíûì âûêàíàííåì çàêàçà¢, àëå ³ ñòðîãàé àêóðàòíàñöþ, äàòðûìî¢âàííåì òýðì³íà¢. Óñ¸ ãýòà çàáÿñïå÷âàëà ÿìó âûñîêóþ àöýíêó ç áîêó äàíòûñòà¢, ñóïðàöà ç ÿê³ì³ òðûâàëà 35 ãàäî¢.

Ïðàöàé ñâà¸é Â³í³öê³ÿ çìàãë³ çàáÿñïå÷ûöü âûøýéøóþ àñâåòó äçâþì äî÷êàì, Àí³ ³ Ëþñ³, äû ñûíó Àíòîíó (ñ¸ííÿ ïàäïàëêî¢í³ê àìåðûêàíñêàé àðì³³ ¢ àäñòà¢öû). Óñ³ì òðà³ì øëÿõ äà "àìåðûêàíñêàé ìðî³" çàáÿñïå÷ûë³ áàöüê³.

Ïðàöàâàòàå æûöö¸ ßðàñëàâà Â³í³öêàãà ñêîí÷ûëàñÿ 26 ñòóäçåíÿ ñ¸ëåòà. Ñÿì'ÿ ³ ìíîñòâà ñÿáðî¢ óøàíàâàë³ ÿãî ñâåòëóþ ïàìÿöü 9 ëþòàãà, à 10 ëþòàãà àäáûë³ñÿ ïàõàâ³íû - íà ïðîñüáó ñÿì'³ òîëüê³ ¢ ïðûñóòíàñö³ ðîäíûõ - íà ìîã³ëüí³êó Holy Cross Cemetery (³ìÿ Ñâÿòîãà Êðûæà) ó Êàëâåð-Ñ³ö³, ÷àñòöû ãîðàäà Ëîñ-Àíäæýëåñ.

Âå÷íàÿ ÿìó ïàìÿöü.

ßíêà Çàïðóäí³ê.

Ñâÿòà 100-ãîääçÿ ÁÍÐ ó Ïðóæàíàõ óäàëîñÿ

Ó Ïðóæàíàõ àäçíà÷ûë³ 100 ãàäî¢ ÁÍÐ. Íÿãëåäçÿ÷û íà òîå, øòî ¢ëàäà çíÿëà ïàëîâó çàïëàíàâàíàé ïðàãðàìû ³ çàáàðàí³ëà ¢ñêëàäàöü êâåòê³ äà ïîìí³êà Ðûãîðà Øûðìû, êàæà ñòàðøûíÿ Ïðóæàíñêàé àðãàí³çàöû³ Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû Òàðýñà Æûãàëàâà:

- Ìû ñàáðàë³ñÿ ëÿ ìóçû÷íàé øêîëû, ïàñëÿ ÷àãî ïàéøë³ ¢ Ïàëàö êóëüòóðû. Òàì ó íàñ àäáû¢ñÿ êàíöýðò. Âûñòóï³ë³ íàøû ïàýòû, ÷ûòàë³ ñâàå âåðøû. Ëåã³ÿíåðû ×ûðâîíàãà êðûæà çàñïÿâàë³ äçâå áåëàðóñê³ÿ ïåñí³. Áûëà ñâàÿ, ïðóæàíñêàÿ ãðóïà "Ñöÿã", ÿêàÿ çàñïÿâàëà íà áåëàðóñêàé ìîâå ñâàå ïåñí³. Áû¢ õëîï÷ûê-³ëþç³ÿí³ñò, ÿê³ ïàêàçâࢠðîçíûÿ ôîêóñû. Êâåòê³ áûë³ ¢ñêëàäçåíû íàïÿðýäàäí³, à 25-ãà ñòàÿ¢ ÿø÷ý àäç³í êîøûê ç êâåòêàì³ àä íåâÿäîìûõ ïðûõ³ëüí³êࢠáåëàðóñêàñö³. Ö³êàâîé ÷àñòêàé ïðàãðàìû áûëà âûñòàâà ïðà äçåÿ÷ࢠÁÍÐ. Âûñòàâó àðãàí³çàâࢠìóçåé "Ïðóæàíñê³ ïàëàöûê". Àäêðû¢ ìåðàïðûåìñòâà 92-ãàäîâû àäðàäæýíåö, ñòàðýéøû çàõàâàëüí³ê áåëàðóñêàñö³ ²âàí Çäàíîâ³÷. ¨í íà¢ìûñíà ïðûåõࢠç Áåðàñöÿ, äçå æûâå öÿïåð ó äçÿöåé. Óäçåëüí³ê³ ñâÿòà àòðûìàë³ áåë-÷ûðâîíà-áåëûÿ áàíö³ê³, ÷àñòàâàë³ñÿ êàðàâàÿì³ ³ ñïÿâàë³ ðàçàì ã³ìí "Ìàãóòíû Áîæà". Ñâÿòà öÿãíóëàñÿ ç 12 ãàäç³í äà ïîçíÿãà âå÷àðà.

Ðàäû¸ Ðàöûÿ, *Ïðóæàíû.*

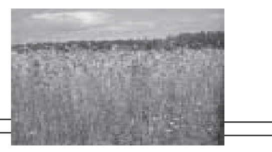

Ñâåöÿöü ñîíöà ³ ïðûêìåòû

Âàëåð Ñàíüêî

Ïðûðîäà àçäàðà¢ëÿå ³ ëå÷ûöü óñ¸ æûâîå. Ìû ¢ñå ÷àñö³íê³ ÿå âÿë³êàñö³. ßíà âó÷ûöü ÷àëàâåêà ïðàäáà÷ûöü áóäó÷ûíþ, âåäàöü çà¢òðàøí³ äçåíü óæî ñ¸íÿ. Äàñÿãàåööà ãýòà ¢ìåííåì ðàçá³ðàööà ¢ ïðûêìåòàõ.

À¢òàð àìàëü ïà¢ñòàãîääçÿ âûâó÷à¢ áåëàðóñê³ ôàëüêëîð. ¨í óïåðøûíþ àñîáíà ñàáðà¢, âûäçåë³¢ ïðûêìåòû ïðà ãàíåáø÷ûíó ñó÷àññÿ - ëàÿíêó, êóðâàâà, ï'ÿíñòâà, òàòó³ðî¢ê³. Äîêàçíàÿ àðãóìåíòàöûÿ ï³ñüìåíí³êà ³ äîêòàðà íàðîäíàé ìåäûöûíû ïðà íåïàòðýáíàñöü óòðûìàííÿ êîøàê ³ ñàáàê ó ãàðàäñê³õ êâàòýðàõ, êàðûñöü ³ øêîäó ñîòàâûõ òýëåôîíà¢, ³íòýðíýòó, ïðà ãðýõ ñàìàçàáîéñòâà, ïàêàðàííå êîæíàìó çà ïàøêîäæàííå ïîìí³êà¢, ë³øí³õ ¢ñòàíîâàê êðûæî¢ áë³ç äàðîã.

Ëþáàñöü Áîãà äà ëþäçåé âûÿ¢ëÿåööà íàéïåðø ó äà÷û ³ì ñâÿòëà Ñîíöà ³ ñâÿòëà ïðûêìåòû, äà÷û ïðàâà íà ðî¢íàñöü ïåðàä ñóäîì Ñâà³ì, ðî¢íàñöü ó ïðàâå çàñëóæûöü ïàøàíó ³ ïðûÿííå Çÿìë³ ³ Àé÷ûíû, ë³òàñöü ïðûðîäû, ðî¢íàñöü ìàæë³âàñöÿ¢ äóõî¢íàãà ðîñòó. Ó àäíîñ³íàõ íå àäíàãî ñÿáå - ïàêàëåííÿ¢.

Ëþäç³ ñàì³ ïàðóøàþöü ãàðìîí³þ ïðûðîäû, ÿå âÿë³êóþ ñïðàâÿäë³âàñöü - ó÷ûíêàì³, íåâûêàðûñòàííåì çàäàòêà¢, âîë³, ïàçáû¢ëåííåì ïðûêìåòà¢, òðàäûöûÿ¢. Óñ¸ ìàöíåé âûçâàëÿþööà ¢ ãðàìàäñòâå íàïà¢ãðàìàòíûÿ ³ çàöûêëåíûÿ íà ÷ûì äàíûì ïàâÿðõî¢í³ê³, àñàáë³âà õ³áí³êà¢ øìàò ñÿðîä àñòóïåíåíûõ. Äëÿ íàäòà ìíîã³õ ç ³õ ïðûêìåòà ïðîäêà¢, ÿê ³ ¢ñÿíàâàíàÿ ðýë³ã³ÿ - ë³øí³öà. Æûâóöü áÿçäóìíà, ç ïàâÿðõî¢íà âû÷ûòàíàãà, ïà÷óòàãà ¢ ñêðûíöû. Íå êåìÿöü, øòî ñàìàå íàéñòðàøíàå ³ âû÷ûø÷àëüíàå ñ³òà àäáîðó ïàäçåÿ¢, ãåðîÿ¢, àñîáà¢, ìàòýðûÿëà¢ íå ¢ ÷àñîï³ñàõ, ãàçåòàõ, òûì áîëåé íå ¢ ê³íàñòóäûÿõ ³ òýëåâ³ç³éíàñö³.

...ßçû÷í³öòâà ¢âàáðàëà ¢ ñÿáå ñòàðàæûòíàñöü çâû÷àþ ³ àáðàäó, ñâÿòî÷íûõ ã³ìíà¢ Êóïàëëÿ ³ äàæûíàê, Êàëÿäîâ ³ êàëÿäî¢í³êà¢, ïðûêìåòà ¢õ³òðûëàñÿ íå ïðîñòà çà¢ëàäàðûöü íàä óñ³ì, ÿíà ñâîåñàáë³âà àñâÿö³ëà ¢ñòàÿëûÿ âåðàâàíí³ ³ ïðàêòûê³ ÿø÷ý ç ÷àñî¢ ïðàäã³ñòîðûé, ç ÷àñî¢ óíåçàëåæíàííÿ ðîäà¢/ïëÿìåí Öýíòðàëüíàé ³ Óñõîäíÿé Å¢ðîïû, ç ÷àñî¢ òðûïîëüñêàé êóëüòóðû (²V-III òûñÿ÷àãîäçÿ¢ äà í.ý.).

Ñëàâÿíñêóþ ïðàðàäç³ìó øóêàë³ ÿø÷ý àíòû÷íûÿ à¢òàðû. Ñëàâÿíöû âûñòóïàë³ íà Ñÿðýäí³ì Äóíà³ - ïàä ïðîçâ³ø÷àì³ ³ë³ðûéöà¢ ³ êåëüòà¢, íà Îäðû, Ëàáå ³ Â³ñëå - âåíåäà¢, êåëüòà¢ (ïàçíåé ãåðìàíöà¢, áóç³íà¢), ó Êàðïàòàõ ³ íà í³æí³ì Äóíà³ - äàêà¢ ³ ôðàê³éöà¢, íà Óñõîäíÿé Å¢ðîïå - ñê³òà¢ ³ ñàðìàòà¢. Ìåíàâ³òà ¢ Òðûïîëë³ ïðûêìåòà áîëüø êàðûñíàÿ ³ íàéëåïåé ïàêàçâàå ñÿáå ÷àëàâåêó. Óñêîñíà ³ íàïðàìóþ âó÷ûöü ÿãî, ïåðàñöåðàãàå.

Àãàô³ðû, áóäç³íû, ëóæû÷öû, íå¢ðû, ³ë³ðûéöû, âåíåäû, ôðàê³éöû, ñê³òû... ÿø÷ý öâ¸ðäà íå âûÿâ³ë³ êóëüòóðíàìî¢íûõ àäðîçíàñöÿ¢, åäíàñö³, ïðûõ³ëüíàñö³ äà íåêêàé ýòíàìî¢íàé ãðóïû, àëå ÿíû ¢æî ïåðàìà¢ëÿë³ñÿ, ïðûêìåòû ìàë³, ñà÷ûë³ çà ïàðàäêàì³.

Ïëÿì¸íû ïðàñëàâÿíöà¢ çâû÷àÿì ñëåäàâàë³, ïëÿì¸íû äàìà¢ëÿë³ñÿ. ßê, íàïðûêëàä, ó àá'ÿäíàëüíûì àäïîðû óñõîäíÿé Å¢ðîïû ïåðñ³äñê³ì çàâà¸¢í³êàì ó øîñòûì ñòàãîäç³ äà íîâàé ýðû.

Ìíîã³ÿ àíòû÷íûÿ à¢òàðû âåíåäà¢, àíòà¢, ñêëàâ³íà¢ ïðàöÿãâàë³ íàçûâàöü ñê³ôàì³, òà¢ðàñê³ôàì³. Õðàíàëîã³ÿ ïðàñëàâÿíñêàé êóëüòóðíàé ³ ìî¢íàé àãóëüíàñö³ ç ³íäàå¢ðàïåéñêàé ñÿì'³ âûçíà÷àåööà êàíöîì òðýööÿãà - ïà÷àòêàì äðóãîãà òûñÿ÷àãîäçÿ äà í.ý.

Áûë³ òðàäûöû³ ¢ áëàê³òíàâîê³õ ³ ðûæûõ, ïà Ãåðàäîòó, ðàñëÿêî¢. Íå÷ûì æà ê³ðàâàë³ñÿ ñê³ôû, ñàðìàòû, ðàêñàëàíû - íàøû ïðîäê³ ç ÷àñî¢ òðûïîëüñêàé êóëüòóðû (IV-III òûñÿ÷àãîäçÿ¢ äà íîâàé ýðû), êàë³ ïåðàñî¢âàë³ñÿ ¢ ïàì³æðý÷÷û Äíÿïðà ³ Äíÿñòðà; êàë³ íà ïî¢íà÷û ñóñåäí³÷àë³ ç ãåðìàíöàì³, ëóæû÷àíàì³, ïàðóñàì³ àä Îäðû ³ Ïðûïÿö³, äà Êàðïàò ³ Ñóäýòà¢ íà ïî¢äí³. Àáíÿë³, çàñâî³ë³ ïðû ãýòûì òðûïîëüñêóþ êóëüòóðó (XVIII - XIII ñòàãîäçÿ¢ äà í.ý.) ³ òøûíåöêà-êàìàðî¢ñêóþ êóëüòóðó (XV - XI äà í.ý.), ëóæûöêà-ñê³ôñêóþ ëåñàñòýïàâóþ êóëüòóðó.

Óñõîäí³ÿ ïà¢íî÷íûÿ ñëàâÿíöû ¢ âîñüìûì ³ ñ¸ìûì ñòàãîäçÿõ ðàñïàë³ñÿ íà ñëàâåíà¢ (âîçåðà ²ëüìåíü - Íî¢ãàðàä), êðûâ³÷î¢ (âåðõ Âîëã³ ³ Çàõîäíÿé Äçâ³íû, âûòîê³ Äíÿïðà - Ñìàëåíñê, Â³öåáñê, Ïñêî¢), ïàëà÷àíà¢ (âàêîë Ïîëàöêà). Ïàñÿë³ë³ñÿ ïà¢äí¸âûÿ ñëàâÿíöû ïàâîäëå ñó÷àñíûõ ëåòàï³ñà¢: ïàëÿíöû íà Äíÿïðû, âàêîë Ê³åâà, äðà¢ëÿíöû - ó Ïàëåññ³, äóëåáû - íà Áóãå, äðûãàâ³÷û - ïàì³æ Ïðûïÿööþ ³ Äçâ³íîé, ñåâåðàíöû - íà Äçÿñíå, Ñåéìå, Ñóëå.

Ìî¢íûÿ àñàáë³âàñö³ áûë³, àäçíà÷àë³ñÿ, ïðûêìåòû ³ñíàâàë³, çâû÷à³ æûë³, ïàâîäç³íû ¢çàêîíüâàë³ñÿ. Ñîíöà ïðàç æðàöî¢ äàïàìàãàëà ¢ñ³ì.

Çà òûñÿ÷àãîäçç³ ïðûêìåòó ³ àáÿðýã âûêðàäàöü ó ñâÿòîãà ÿçû÷í³öòâà êàíôåñ³éíûÿ ðýë³ã³³. Ïðûñòàñóþöü ïàä ñÿáå... ³ íå ñòîìÿööà êàíôåñ³éí³ê³ ãàí³öü ³õ, àä øòóðõî¢âàöü. Õîöü ìåíàâ³òà ç ïðûêìåòû, äàõîäë³âàé, ë¸ãêà ¢ñïðûéìàíàé àäóêàâàíûì ³ íåàäóêàâàíûì çàðîäçÿööà òðàäûöûÿ ³ çâû÷àé. Ìåíàâ³òà ç ïðûêìåòû ïàéøë³ íà ïëàíåöå à÷ûø÷ýíí³ âàäîé, àãí¸ì, õðûø÷ýííå àáðàçàì³ ³ ïðûñÿãàì³.

Óâàæë³âàìó ¢ñþäû ðàäàñöü, ó â¸ñöû ³ ãîðàäçå, ó õðàìå ³ íà ëóçå. ßñêðàâàå àä÷óâàííå ïà¢íàòû æûööÿ, ïàñòàÿííû ðîñêâ³ò äóõî¢íûõ ³ ô³ç³÷íûõ ìàã÷ûìàñöÿ¢ ó ñÿáå ³ áë³çê³õ íåìàã÷ûìûÿ áåç àíàë³çó, âûâó÷ýííÿ ç'ÿ¢ ïðûðîäû, çíà÷ûöü - ïðûêìåò.

Ñïàêîéí³öü ÷àëàâåêà ç ì³íóëûì ³ áóäó÷ûíÿé ïðûêìåòà... ïàêà. Âó÷ûöü. ßê ðàá³ëà òûñÿ÷àãîääç³. ßíà çàáåðàãàå íàöûþ ¢ öÿëûì, ðàçâ³âàå ³íäûâ³äàà, êàë³ òîé æàäàå âó÷ûööà, ìàå ñõ³ëüíàñöü ³ âîëþ äà âó÷îáû.

...íåííÿ çà ô³ç³÷íûì çàéìåöü äóõî¢íàå ³ñíàâàííå, òâîð÷àå, ó ÷ûì áû ÿíî íå ïðàÿ¢ëÿëàñÿ.

Ïðûêìåòà àäøë³ôàâàëà çâû÷àé, ïðàç ïàðàäàê - çàêîí. Óæûâàå ïðûêìåòó ÷àëàâåê, óäàêëàäíÿå, ðàçâ³âàå, ç ¸þ ¢âàæë³âàìó ëÿã÷ýé, àñàáë³âà êàë³ íàç³ðàå ç ÿå äàïàìîãàé çà ðàñë³íàì³, æûâ¸ëàì³, ïðàÿâàì³ ïðûðîäû.

Áåëàðóñû - àäíà ç íàéñòàðàæûòíûõ àðûéñê³õ íàöûÿ¢, ñÿðîä ñëàâÿíñòâà ïà çàõàâàíàñö³ ôàëüêëîðó ïåðøàÿ íàöûÿ. Áåëàðóñ áîëåé àä óñ³õ ³äçå ïà øëÿõó òðàäûöû³, àääàíàñö³ ðàäç³ìå íà êóòêó. Àñâÿòëÿëà ÿìó ñöÿæûíû, ïàìàãëà âûöåðïåöü íÿãîäû çàõàâàííå ïðûêìåòû, ðàçâ³öö¸ ïðûêìåòû, ñëåäàâàííå ïðûêìåöå.

²õ, çîðíà-ÿñíûõ ³ òàåìíûõ, ó áåëàðóñà ïëîéìû.

Çà¢æäû ¢ ñýðöû - âåðà

Êàë³ ÿêàÿ ñåêòà, íàâàò öàðêâà öâåðäç³öü, øòî àäç³íà ÿíà âåäàå, äàðàñëà äà ðàñïà¢ñþäó Áîæûõ âåäà¢, ïðàìà¢ëÿå ïî¢íóþ ³ñö³íó - ³ëæý.

Óñåìàã÷ûìàÿ ñëî¢íàÿ ëóõòà - "äçåéí³÷àåì ìû òàê äà¢íî, ó íàñ òàê ïðûíÿòà, íÿìà ñ³ëû ïåðàõîäç³öü íà ìîâó íàðîäà, ñÿðîä ÿêîãà öÿïåð ïðàæûâàåì" - ìàíà âÿë³êàÿ, ìÿæóå ç ñâÿòàòàòñòâàì.

Í³ ¢ õâàëüáå, í³ ¢ ñòàðàíàõ òàêîãà âûñïàâåäí³êà ïðà¢äû íå áûëî, íÿìà, íå ç'ÿâ³ööà. Êàë³ áûâàå, òî ÿãî ïðà¢äà ðî¢íàÿ ïåðàðàáëåíàìó ç æàí÷ûíû ìóæ÷ûíó, ïåðàðàáëåííþ ç ìóæ÷ûíû æàí÷ûíå.

Âûðàêàíöû, ÿê ³íøàìî¢íûÿ ñÿêòàíòû, íå ñâåöÿöü - çàñòûãëû. Ñâÿòëî íàêð³¢ëÿâàþöü ÷àëàâåêà ö³ íàðîäó...

Óñÿâûøí³, Íàéâûáðû ³ Óñÿìîöíû ÷àëàâåêó íå ñëóãà ³ íå íÿíüêà. Íå ìîæà ¨í øòîäíÿ çàéìàööà òâà³ì³ âÿë³ê³ì³ ö³ ìàëåíüê³ì³ ñïðàâàì³.

Óñÿìîöíû, Íàéâûøí³ ³ Óñÿìîöíû ÷àëàâåêó íå ñëóãà ³ íå íÿíüêà...

Âûðàêàíöû ñâÿòû...

Íàæûâàþöü ïëþñû, ì³íóñû.

ìîâ³öü öÿæàðíàé; çåëàçåéñòâà; êðûæàçí³ø÷ýííå, êðûæàçí³ìàííå; ïàðóøýííå õðàìà; ÷àðàäçåéñòâà; êðàäçÿæ; ëÿíîòà; àáæîðñòâà; íåâàðàâàííå;

Ãðýõ íå ïàäêàçâàöü - ìàëàäîìó íåâóêó, ñòàòóñíàìó íÿçíàéêó.

áåäíûõ, ïðàöàâ³òûõ ³ ãóëüòàéíûõ çà æûâ¸ëüíàå ³ñíàâàííå àòðûì³âàþöü ñâà¸ íà Ãýòûì ñâåöå ³ íàéçàâ³äíåéøàÿ íà Òûì, ïàâîäëå ìóäðàñö³ íàðîäà¢.

Ïîñò

Ìåíåé ïàñö³öü, à òî ³ í³ÿê ìîãóöü äçåö³ äà 14 ãàäî¢, öÿæàðíûÿ, ïàäàðîæí³ê³, õâîðûÿ, ñàñëàáåëûÿ.

(Ïðàöÿã ó íàñòóïíûì íóìàðû.)

Ñâÿòà Áóêâàðà

Íàöûÿíàëüíàÿ á³áë³ÿòýêà Áåëàðóñ³ àäêðûëà âûñòàâó, ïðûñâå÷àíóþ 400-ãîäçþ ïåðøàãà áåëàðóñêàãà "Áóêâàðà". Ó ïàäçå³ ¢çÿë³ ¢äçåë á³áë³¸ãðàôû ³ á³áë³ÿòýêàðû, âûêëàä÷ûê³³ ñòóäýíòû ÁÄÏÓ ³ìÿ Òàíêà, íàñòà¢í³ê³ ³ âó÷í³ øêîë ãîðàäà Ìåíñêà.

²ì ïðýçà âûäàòíà ïåðàäàëà òðàïÿòêóþ àòìàñôåðó ñóñòðý÷û ç ïåðøàé àäóêàöûéíàé êí³ãàé ó æûöö³ äç³öÿö³, ç ÿêîé çíà¸ì³öü ì³ëàÿ ³ ¢ñìåøë³âàÿ íàñòà¢í³öà. Òàìåíñòâà íàâó÷àííÿ ÷ûòàííþ çàä¢íà àäáûâàëàñÿ ïà ñâÿòûõ êí³ãàõ ³ ïîòûì ïà áóêâàðàõ.

Ë³÷ûëàñÿ, øòî ñàìûì ñòàðàæûòíûì ç'ÿ¢ëÿåööà Êóöå³íñê³ "Áóêâàð" Ñï³ðûäîíà Ñîáàëÿ 1631 ãîäà, àëå ïàçíåéøûÿ çíàõîäê³ ¢ñòàíàâ³ë³, øòî íàéáîëüø ñòàðàæûòíû áåëàðóñê³ "Áóêâàð" áû¢ âûäàäçåíû 24 ë³ïåíÿ 1618 ãîäà ¢ äðóêàðí³ â³ëåíñêàãà Ñâÿòà-Äóõàâà ïðàâàñëà¢íàãà áðàòöòâà ¢ Åâ³ ¢ Âÿë³ê³ì Êíÿñòâå Ë³òî¢ñê³ì. Àñîáí³ê³ ÿãî çàõî¢âàþööà ¢ Ëîíäàíñêàé á³áë³ÿòýöû "Ì³ä Òýïïë" ³ ¢ Êàðàëå¢ñêàé á³áë³ÿòýöû Äàí³³.

- Ãýòà äàå ïðàâà áåëàðóñàì ãàíàðûööà ñâà³ì³ ãëûáîê³ì³ àñâåòí³öê³ì³ ³ êí³æíûì³ òðàäûöûÿì³, - ñêàçà¢ íàìåñí³ê äûðýêòàðà Íàöûÿíàëüíàé á³áë³ÿòýê³ À.À. Ñóøà. - Ç òàãî ÷àñó "Áóêâàð" âûäàâà¢ñÿ ïàä òàêîé íàçâàé ó çåìëÿõ Ïîëüø÷û, Ë³òâû, Ðàñ³³, Óêðà³íû. Ãýòà ñàïðà¢äíû ôåíîìåí, ÿê³ ñâåä÷ûöü ïðà øìàòãàäîâàñöü áåëàðóñê³õ êí³æíûõ òðàäûöûé.

Íà âûñòàâå äýìàíñòðóþööà çíàêàì³òûÿ áóêâàðû ³ àçáóê³ XVI-ÕÕ² ñòñò. - ðîçíûÿ ïà ñêëàäçå, ãðàô³öû, ìàñòàöê³ì àçäàáëåíí³, ïåäàãàã³÷íûõ ïðû¸ìàõ íàâó÷àííÿ ÷ûòàííþ ³ ï³ñüìó. Ìîæíà ïàáà÷ûöü ïðàâàñëà¢íûÿ ³ ¢í³ÿöê³ÿ áóêâàðû, ñòàðàâåðñê³ÿ âûäàíí³. Òóò ïðàäñòà¢ëåíû áóêâàðû íîâàãà áåëàðóñêàãà àäðàäæýííÿ ÷àñî¢ ÕÕ ñòàãîäçÿ, "Ëåìàíòàðû" Êàðóñÿ Êàãàíöà, Ö¸òê³, ßêóáà Êîëàñà, Âàöëàâà Ëàñòî¢ñêàãà, ßíê³ Ñòàíêåâ³÷à, Ëåàí³ëû Ãàðýöêàé, áóêâàðû ñêëàäàíûÿ ïåðûÿäó 20-30-òûõ ãàäî¢ ó ñêëàäçå ÑÑÑÐ. Ó íîâûõ áóêâàðàõ çàìåñò ìàë³òâà¢ çíàõîäçÿööà ã³ìíû ñàâåöêàé ýïîõ³.

Ìîæíà ïàö³êàâ³ööà ïàäðó÷í³êàì³ õàâåë³êâ³äàöû³ íåï³ñüìåííàñö³, ïàáà÷ûöü áóêâàðû Çàõîäíÿé Áåëàðóñ³, àô³öûéíûÿ ³ íåàô³öûéíûÿ, âûïóø÷àíûÿ ñàìâûäàòàì ³ âûïóø÷àíûÿ âÿë³ê³ì íàêëàäàì äëÿ ¢ñ³õ øêîë, áóêâàðû ÷àñî¢ Âÿë³êàé Àé÷ûííàé âàéíû ³ ïàñëÿâàåííàé àáóäîâû, ³ ñó÷àñíûÿ àñîáí³ê³, âûäàäçåíûÿ ïðàäñòà¢í³êàì³ ýì³ãðàöû³ ¢ Íüþ-¨ðêó, Ñà¢òÐûâåðû.

Àäíûì ç ëåïøûõ áåëàðóñê³õ áóêâàðî¢ ÕÕ - ïà÷àòêó ÕÕ² ñòàãîäçÿ¢ ë³÷ûööà âÿäîìû "Áóêâàð" Àíàòîëÿ Êëûøê³, ÿê³ ¢ïåðøûíþ âûäàäçåíû ¢ 1969 ãîäçå ³ ïåðàâûäàâà¢ñÿ 23 ðàçû íà áåëàðóñêàé, ðóñêàé ³ ïîëüñêàé ìîâàõ. ¨í àòðûìà¢ çàëàòû ìåäàëü Ì³æíàðîäíàé Ëåéïöûãñêàé êí³æíàé ýêñïàç³öû³ ¢ 1977 ãîäçå, à ¢ 2004-ì ïðûçíàíû ëåïøûì ïàäðó÷í³êàì ãîäà íà âûñòà¢öû ¢ Ôðàíêôóðöå-íà-Ìàéíå. Íà âûñòàâå ¢ ÍÁÁ ìîæíà ¢áà÷ûöü ³ ñàìûÿ íîâûÿ áóêâàðû, ïàäðûõòàâàíûÿ Âîëüãàé Öûðûíàâàé.

- Ôóãî¢íàÿ ³äýÿ - çðàá³öü ñâÿòà äëÿ ¢ñ¸é êðà³íû, ñâÿòà ãàëî¢íàé âó÷ýáíàé êí³ã³! - àäçíà÷ûëà ïðàäñòà¢í³öà ÁÄÏÓ ³ìÿ Òàíêà. - Âûäàòíà, øòî ìû ìîæàì çàç³ðíóöü óãëûá âÿêî¢ ³ ïàðà¢íàöü òðàäûöûþ ç ñ¸íÿøí³ì äí¸ì. Ñó÷àñíûÿ íîâûÿ ³ëþñòðàâàíûÿ êí³ã³ ÷ûòàþöü äçåö³.

Àñâåòí³öê³ÿ ïðàåêòû Íàöûÿíàëüíàé á³áë³ÿòýê³ âàæíûÿ äëÿ äçÿöåé ³ áóäó÷ûõ ïåäàãîãà¢. Íà êí³ãàçíà¢÷ûõ ÷ûòàííÿõ, ÿê³ÿ ïðîéäóöü ó êðàñàâ³êó, ñåêöûÿ áóäçå ïðûñâå÷àíà ãðàìàöå ³ áóêâàðûñòûöû. Òàì ìîæíà áóäçå ïàçíà¸ì³ööà ç ïðàöÿñàì íàâó÷àííÿ ïà ñó÷àñíûì áóêâàðû.

Ýëà Äçâ³íñêàÿ,
ôîòà à¢òàðà.

Ïðýçåíòàöûÿ êí³ã³ ïðà Êàë³íî¢ñêàãà ¢ Â³ëüí³

24 ñàêàâ³êà 2018 ãîäà ¢ Â³ëüí³ ¢ Áåëàðóñê³ì Äîìå ïðàâî¢ ÷àëàâåêà ³ìÿ Áàðûñà Çâîçñêàâà àäáûëàñÿ ïðýçåíòàöûÿ êí³ã³ ìàëàäîãà ã³ñòîðûêà ç Ãàðîäí³ Âàñ³ëÿ Ãåðàñ³ì÷ûêà "Êàñòóñü Êàë³íî¢ñê³: Àñîáà ³ ëåãåíäà".

Êí³ãà âûéøëà ñâîå÷àñîâà íà 180-ãîäçå Êàñòóñÿ Êàë³íî¢ñêàãà (ÿêîå çàðàç àäçíà÷àåööà ¢ öÿí³ ñâÿòêàâàííÿ 100-ãîäçÿ ÁÍÐ)

Êí³ãà ðàçáóðàå õðýñòàìàòûéíûÿ ïîãëÿäû íà âûá³òóþ ã³ñòàðû÷íóþ àñîáó. ×ûòà÷ó àäêðûâàþööà òàÿìí³öû ðàäàâîäó Êàë³íî¢ñêàãà, àòìàñôåðà ³ ãðàìàäñê³ÿ íàñòðî³, ó ÿê³õ Êàíñòàíö³í Êàë³íî¢ñê³ âûðàñ, ñòàëå¢, âó÷û¢ñÿ. Ïàäðàáÿçíà ðàçãëÿäàþööà ÿãî ñòóäýíöê³ÿ ãàäû ¢ Ìàñêâå ³ Ïåöÿðáóðçå. Ðàçá³âàåööà ¢ø÷ýíò ì³ô ïðà "ïîëüñêîãî ìÿòåæí³êà". Ìû áà÷ûì ïàñëÿäî¢íàãà ïàòðû¸òà Ë³òâû-Áåëàðóñ³.

Àëåñü Ðýçí³êà¢.

" Ïàýç³ÿ - õâàðîáà ¢ñ³õ âÿêî¢..."

Ïàýç³ÿ - õâàðîáà ¢ñ³õ âÿêî¢.
Ïàýç³ÿ - ñëóæàíêà é êàðàëåâà.
(Ðûãîð Áàðàäóë³í)

Íàïÿðýäàäí³ Ì³æíàðîäíàãà äíÿ ïàýç³³ ë³òàðàòóðíû êëóá "Ñâÿòë³öà" ÄÓÄÀ "ÖÒÄ Ì "Àãàò" ã. Ìàã³ë¸âà" ïðàâ¸¢ ³ìïðýçó, óäçåë ¢ ÿêîé ïðûìàë³ çíàêàì³òûÿ áåëàðóñê³ÿ ïàýòû Ëåàí³ä Äðàíüêî-Ìàéñþê ³ Ýäóàðä Àêóë³í. Äç³öÿ÷àÿ á³áë³ÿòýêà ³ìÿ À.Ñ. Ïóøê³íà ãàñö³ííà ðàñ÷ûí³ëà äçâåðû äëÿ ¢ñ³õ àìàòàðà¢ ïàýç³³. Òóò ïðûñóòí³÷àë³³ øêîëüí³ê³ ãîðàäà Ìàã³ë¸âà ³ ñÿáðû ÃÀ "ÒÁÌ ³ìÿ Ô. Ñêàðûíû".

Ì³æíàðîäíû äçåíü ïàýç³³ àäçíà÷àåööà 21 ñàêàâ³êà. ¨í çàñíàâàíû ¢ 1999 ãîäçå íà 30-é ñåñ³³ ãåíåðàëüíàé êàíôåðýíöû³ ÞÍÅÑÊÀ, ÿêàÿ ïðàõîäç³ëà ¢ Ïàðûæû. Ó ðàøýíí³ êàíôåðýíöû³ ãàâîðûööà, øòî ïàýç³ÿ çäîëüíàÿ äàöü àäêàçû íà ñàìûÿ âîñòðûÿ ³ ãëûáîê³ÿ äóõî¢íûÿ ïûòàíí³ ñó÷àñíàãà ÷àëàâåêà, àëå äëÿ ãýòàãà íåàáõîäíà ïðûöÿãíóöü óâàãó ãðàìàäñêàñö³ äà ïàýç³³. Àñíî¢íàÿ ìýòà Ì³æíàðîäíàãà äíÿ ïàýç³³ ïàäòðûìàöü ìîâû, ÿê³ÿ àêàçàë³ñÿ íà ìÿæû çí³êíåííÿ.

Äçåíü íàðàäæýííÿ ë³òàðàòóðíàãà êëóáà "Ñâÿòë³öà" òàêñàìà 21 ñàêàâ³êà. ², â³äàâî÷íà, íåâûïàäêîâà, áî íàâó÷ýíöû øêîë, ë³öýÿ¢, ñòóäýíòû çíàéøë³ äëÿ ñÿáå ìåñöà, äçå ìîæíà ðàçâ³âàöü ñâàå çäîëüíàñö³, äçÿë³ööà òâîð÷ûì³ íàáûòêàì³³ ìåöü ïàðàçóìåííå. Âîñü ÿê âûêàçàëàñÿ Êðûñö³íà Áàøàðûìàâà, ñòóäýíòêà ÌÄÓ ³ìÿ Êóëÿøîâà:

- "Ñâÿòë³öà" - ãýòà àñîáíàÿ Ïëàíåòà. Ãýòà ñàä, äçå ðàñòóöü êâåòê³, à Òàìàðà Ïÿòðî¢íà - ñàäî¢í³ê, ÿê³ êîæíû äçåíü ïàë³âàå ãýòûÿ êâåòê³, âûðûâàå ïóñòàçåëëå, àáðàçàå çàñîõëûÿ ë³ñòû, - ñòâàðàå óìîâû äëÿ ³õ ðîñòó.

Âÿäîöà ³ìïðýçû, ñÿáðà Ñàþçà áåëàðóñê³õ ï³ñüìåíí³êà¢, ê³ðà¢í³ê ë³òàðàòóðíàãà êëóáà "Ñâÿòë³öà" Òàìàðà À¢ñÿí³êàâà àäêðûëà ïàýòû÷íóþ ñóñòðý÷ó âåðøàì Í³ëà Ã³ëåâ³÷à "Ñàíåò" (*Ïàýò êðûõó âàð'ÿò - àáàâÿçêîâà...*) ³ âåðøàì ß¢ãåí³³ ßí³ø÷ûö "*Ïàäñòà¢öü àäçåöü ãîëàñó ë³ñòîê*", ðàñïàâÿëà àá ã³ñòîðû³ ñòâàðýííÿ Ì³æíàðîäíàãà äíÿ ïàýç³³ ³ êëóáà "Ñâÿòë³öà", ïðàäñòàâ³ëà ãàñöÿì ³ ïåðàäàëà ñëîâà ãàëî¢íàìó ðýäàêòàðó ÷àñîï³ñà "Âåðàñåíü" Ýäóàðäó Àêóë³íó, ÿê³ ïðýçåíòàâà¢ ñÿìíàööàòû íóìàð (ö³êàâàå ñóïàäçåííå, 17-û íóìàð 2017 ãîäà ïðýçåíòàâà¢ñÿ 17 ñàêàâ³êà). Ýäóàðä Àêóë³í àäçíà÷û¢, øòî ÷àñîï³ñ çàñíàâàíû ïà ³í³öûÿòûâå ÃÀ "Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû ³ìÿ Ô. Ñêàðûíû" ç ìýòàþ ïàäòðûìë³âàöü ìàëàäûõ ë³òàðàòàðà¢, øòî íóìàð àäêðûâàþöü ìàëàäûÿ ïàýòû êëóáà "Ñâÿòë³öà", øòî ¢ íóìàðû ïðàäñòà¢ëåíû ³ âåðøû ê³ðà¢í³êà êëóáà.

Çàòûì âûñòóï³ë³ à¢òàðû ÷àñîï³ñà Ë³çàâåòà Äçåðó÷ýíêà, Êðûñö³íà Áàøàðûìàâà, Àëåíà Áûêàâà, Òàìàðà À¢ñÿí³êàâà. Ñÿáðà ë³òàðàòóðíàãà êëóáà Ì³ëàäà Ïà¢ëàâà, âó÷àí³öà 6 êëàñà, çàõàï³ëà ¢ñ³õ ïðûñóòíûõ ïðàí³êí¸íûì âûêàíàííåì âåðøà ß¢ãåí³³ ßí³ø÷ûö "Íåïðûðó÷àíàÿ ïòóøêà". Âó÷àí³öà ñÿðýäíÿé øêîëû ¹ 45 Àë³íà Òðóòíåâà, ãîñöÿ ³ìïðýçû, ïðà÷ûòàëà âåðø Ç³íà³äû Ã³ï³óñ *"È çâåðè…"*, ç ÿê³ì ÿíà ¢äçåëüí³÷àëà ¢ ðýñïóáë³êàíñê³ì êîíêóðñå "Æûâàÿ êëàñ³êà".

Ó äðóãîé ÷àñòöû ³ìïðýçû ïðûñóòíûÿ ïàçíà¸ì³ë³ñÿ ç òâîð÷àñöþ Ëåàí³äà Äðàíüêî-Ìàéñþêà ³ Ýäóàðäà Àêóë³íà. Ïàýòû âûêàçàë³ ïàâàãó ³ ñâà¸ çàõàïëåííå òàëåíàâ³òûì³ òâîðöàì³ Ìàã³ë¸¢ø÷ûíû. Ðàçàì ç ïðûñóòíûì³ ÿíû ¢ñïîìí³ë³ Ìàêñ³ìà Ãàðýöêàãà, Àðêàäçÿ Êóëÿøîâà, Àëÿêñåÿ Ïûñ³íà, Ì³õàñÿ Ñòðàëüöîâà, Ñöÿïàíà Ãà¢ðóñ¸âà, Àíàòîëÿ Ñåðáàíòîâ³÷à, Àëåñÿ Ï³ñüìÿíêîâà ³ ³íøûõ.

Ëåàí³ä Äðàíüêî-Ìàéñþê ðàñêàçâà¢ ö³êàâûÿ ã³ñòîðû³ ç ñâàéãî æûööÿ, ÷ûòà¢ âåðøû, à òàêñàìà ïðàäñòàâ³¢ ñâàþ êí³ãó ïðà ìàëàäûÿ ãàäû Ìàêñ³ìà Òàíêà "Íàòóðàëüíû, ÿê ë³í³ÿ íåáàñõ³ëó".

Ýäóàðä Àêóë³í âûêàíà¢ íåêàëüê³ ïåñåíü, à çíàêàì³òóþ - "Áåëàå ïàë³òî" ñïÿâàëà ¢ñÿ çàëà ðàçàì ç à¢òàðàì.

²ìïðýçà çàâÿðøûëàñÿ ôîòàñåñ³ÿé ³ àòðûìàííåì à¢òîãðàôà¢. Àëå ïðûñóòíûÿ ÿø÷ý äî¢ã³ ÷àñ àáìåíüâàë³ñÿ ¢ðàæàííÿì³ ³ ñëîâàì³ ïàäçÿê³, áî ìåíàâ³òà òàê³ÿ ñóñòðý÷û ñàäçåéí³÷àþöü ðàçâ³ööþ ïàýç³³, âÿðòàííþ ÿå äà âóñíàé òðàäûöû³ ïàýòû÷íûõ ÷ûòàííÿ¢.

À ÿ çàäóìàëàñÿ íàä ñëîâàì³ Ðûãîðà Áàðàäóë³íà "Ïàýç³ÿ - õâàðîáà ¢ñ³õ âÿêî¢". Ñàïðà¢äû, ¸þ õâàðýþöü ìíîã³ÿ. ²çàäàæàþñÿ íà òàêóþ õâàðîáó, íÿõàé òîëüê³ ³íøûÿ äà íàñ íå ïðûñòàþöü.

Ë³çàâåòà ÏÐÀßÂÅÍÊÀ,
ñÿáðà ë³òàðàòóðíàãà êëóáà "Ñâÿòë³öà".

Ðýäàêòàð Ñòàí³ñëà¢ Âàöëàâàâ³÷ Ñóäí³ê

Çàñíàâàëüí³ê:
ÒÁÌ ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû.
Ïàñâåä÷àííå àá ðýã³ñòðàöû³ ¹ 908 àä 18 ñíåæíÿ 2009 ã. âûäàäçåíà Ì³í³ñòýðñòâàì ³íôàðìàöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü.
Àäðàñ ðýäàêöû³:
231293, Ë³äñê³ ð-í, â. Äàë³íà.
Àäðàñ äëÿ ïàøòîâûõ àäïðà¢ëåííÿ¢:
231282, ã. Ë³äà-2, ï/ñ 7.
Å-mail: naszaslowa@tut.by

Ðýäàêöûéíàÿ êàëåã³ÿ:
Àëåíà Àí³ñ³ì, Þðàñü Áàá³÷, Þëÿ Áàæîê, Ìàðûÿ Áàðàâ³ê, Àëÿêñåé Êàðïåíêà, Ýëà Îë³íà, ²ãàð Ïðàêàïîâ³÷, Àëÿêñåé Ïÿòêåâ³÷, Ñòàí³ñëà¢ Ñóäí³ê, Ïàâåë Ñöÿöêî, Ëþäâ³êà Òà¢ãåíü, Àëåã Òðóñà¢, Äçÿí³ñ Òóøûíñê³, Àëÿêñåé Øàëàõî¢ñê³.

http://naszaslowa.by/ http://pawet.net/
http://kamunikat.org/ http://tbm-mova.by/
http://nashaslova.mns.by/

À¢òàðû öàëêàì àäêàçíûÿ çà ïàäáîð ³ äàêëàäíàñöü ïðûâåäçåíûõ ³íôàðìàöû³. Ðýäàêöûÿ ðóêàï³ñû íå âÿðòàå.

Ãàçåòà íàäðóêàâàíà ¢ Ë³äñêàé äðóêàðí³.
231300, ã. Ë³äà, âóë. Ëåí³íñêàÿ, 23.
Âûäàâåö: Óñòàíîâà ³íôàðìàöû³ “Âûäàâåöê³ äîì ÒÁÌ”.
Ãàçåòà ïàäï³ñàíà äà äðóêó 2.04.2018 ã. ó 17.00. Çàìîâà ¹ 1135.
Àá'¸ì 2 äðóêàâàíûÿ àðêóøû. Íàêëàä 1500 àñîáí³êà¢.
Ïàäï³ñíû ³íäýêñ: 63865.
Êîøò ïàäï³ñê³: 1 ìåñ.- 1,62 ðóá., 3 ìåñ.- 4,86 ðóá.
Êîøò ó ðîçí³öó: ïà äàìî¢ëåíàñö³.